

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SIYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

SAYI: 206

20 MART 1979

FİYATI: 7,5 LIRA

DÖNEMECİN EŞİĞİNDE

**CENTO'DAN
SONRA**

● **Seçim yasağı
üzerine
soruşturma**

● **BÜYÜK SERMAYENİN
KONUT
VURGUNUNA SON!**

**Bulgaristan'da
halk okuma
odaları örgütü**

Elazığ: Sosyalistler sindirilemez

Elazığ'da, bir süredir "yasal" bir kisveye büründürülerek sürdürülen ve demokratik güçleri hedef alan sindirme girişimleri, I. Şube ve Pol-Bir'li polisler eliyle sürdürülüyor.

25 Ocak'ta gözaltına alınarak 19 gün süreyle işkenceye tutulan TİP Elazığ İl Başkanı Necati Demirel'den sonra, İl Yönetim Kurulu üyesi Yaşar Yıldırım da "komünizm propagandası" yaptığı gerekçesiyle gözaltına alınmıştı. Demirel ve Yıldırım'ın serbest bırakılmasını, bu kez yine İl Yönetim Kurulu üyesi Ali Okutan'ın, üzerinde sol yayınlar bulundurduğu gerekçesiyle I. Şube tarafından gözaltına alınması izledi. Kısa bir süre sonra TİP İl Başkanı Necati Demirel, geçen Kasım ayındaki bir olay gerekçe gösterilerek yeniden gözaltına alındı.

Geçtiğimiz Kasım ayında, Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi'ne üslenmiş bulunan faşist saldırganlar, ilericiler öğrencileri okula sokmamak amacıyla silahlı bir saldırı düzenlemişlerdi. Jandarma asubayı İsmet Pamukçu, faşist saldırıya karşı seyirci kalırken, ilericiler öğrencilerden bazılarını gözaltına almıştı. Olay dolayısıyla gözaltına alınanlar arasında Necati Demirel de bulunuyordu.

Veteriner Fakültesi'ne yönelen faşist saldırıya ve saldırıya uğrayan ilericiler öğrencilere karşı yapılan uygulamayı protesto eden öğrenciler, bu protestolarını 1 günlük boykotla dile getirmişlerdi.

Necati Demirel, son olarak, Kasım ayındaki olaylar sırasında, "bir grup öğrencinin derse girmesine engel olduğu" gerekçesiyle gözaltına alındı. Veteriner Fakültesi'ndeki boykotun, ilericiler öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirildiği "ortaya çıkınca" serbest bırakıldı. Demirel'in serbest bırakılmasından birkaç saat sonra, bu kez yine aynı okulda okuyan 7 ilericiler öğrenci gözaltına alındı. 3 gün gözaltında tutulan öğrencilere sorulan soru, "TİP İl Başkanı'nın kendilerine zorla dergi satıp satmadığı, kendilerinin rahat-sız erip etmediği" idi.

Bu uygulamalar, Elazığ'da faşist tiranlığın en yüksek boyutlara ulaştığı sırada TİP il örgütünün kurulması üzerine Parti'yi ve yöneticilerini hedef seçen faşist terörün, şimdi "yasal hüviyeti" olan kimileri tarafından sürdürülmeye çalışıldığını gösteriyor. Bütün bunlar, sosyalistleri sindirmeye yetmeyecektir.

Bu keyif neden?

Raif Çiçek "yeniden" tutuklandı

Başbuğ'un Elazığ bölgesindeki en sadık adamı Raif Çiçek'in "maceraları" Yürüyüşün önceki sayılarında ayrıntılarıyla yereldi. "İlgiller'e Raif Çiçek'in suçlarının bir dökümünü sunuldu. Bu, adı türlü çeşitli saldırı, cinayet, yaralama olaylarına karışmış şakı, geçtiğimiz günlerde bir kez daha tutuklandı!..

Raif Çiçek niye tutuklanıyor, aslında bunun zıllı değil!... Çünkü bu faşist daha önceden de bir çok kez tutuklandı, salverildi ve bu uygulamalar kendi isteğine göre yapıldı. Raif Çiçek'in hem Elazığ Veteriner Fakültesi'nde, hem de Ankara İTİA'da 4923 No ile "öğrenci" olarak kaydının bulunduğu yazılmıştı Yürüyüş'te. Sonradan öğrenildiğine göre, bu duruma gönüllü razı olmayanlar(!) Ankara AİTİA'ya yazı yazarak, Raif Çiçek'in kayıtlı olup olmadığını sordular. Kimileri bunu yaparken, Raif Çiçek, 22 Şubat 1979 günü AİTİA Mali Bilimler Yüksek Okulu'nda, "Şirketler Muhasebesi" sınav saatinde saldırı düzenliyordu... Emniyet tarafından da arandığı günlerde, Mali Bilimler Yüksek Okulu yöneticileri, Raif Çiçek'ten olay hakkında ifade vermesini "rica ediyorlardı".

Raif Çiçek gibi elebaşılara bu denli nezaketli davrananlar kendilerine gelmelidir.

İşte terörizmin kaynağı

Sıkıyönetim uygulamasını ilericiler, demokratik güçlerin üzerine çevirmeye yönelik bütün uygulamalara rağmen, geçtiğimiz iki aylık dönem MHP'nin ve yan kuruluşlarının faşist terör içindeki sorumluluğunu tekrar tekrar kanıtlayan yeni örnekleri ortaya koydu. Sadece bugüne kadar ortaya çıkan kanıtlar bile, faşist terörün bireysel girişimlerden kaynaklandığı varsayımının terk edilmesinin artık kaçınılmaz olduğunu sergilemiştir. Aşağıdaki örnekler bu kanıtların sadece çok küçük bir bölümüdür.

27 Ocak: 20 Kasım 1978 günü Ankara Demetevler İkinci caddesi üzerinde bir belediye otobüsünün durdurularak taşlanması sırasında güvenlik kuvvetlerine de saldıran MHP Ankara İl Başkanvekili Selahattin Turan hakkında 6 yıl kadar hapis cezası istendi. Açılan davanın sanıkları arasında ÜGD üyeleri de bulunuyor.

2 Şubat: Tarsus'da işlenen bazı sırası cinayetlerin faili olduğu belirtilen MHP Tarsus İlçe Başkanı Oğuz Özcan işkenderun'da yakalandı.

6 Şubat: 22 faşist tarafından 20 Nisan 1974 günü MHP'ye ait olduğu belirtilen otomobille gerçekleştirilen kuyuncu soygunuyla ilgili dava, İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından Sıkıyönetim Mahkemesine devredildi. Soyuncular MHP İstanbul Gençlik Kolları Başkanı'yla da işbirliği yaptıklarını açıkladılar.

9 Şubat: İzmir'in Kiraz ilçesinde 5 kişiye tabancayla ateş açan ve bir kişiyi yaralayan ÜGD ve MHP üyeleri yakalandı.

12 Şubat: MHP Bakırköy İlçe Merkezi'nde yapılan aramada 3 tabanca ve bir namlu bulundugu, 9 kişi gözaltına alındı. Arama sırasında bazı MHP'iler arka pencereden kaçmaya çalıştılar.

16 Şubat: ÜGD'nin çıkardığı "Bengi" adlı derginin Bandırma bürounda yapılan aramada bir tabanca, 6 mermi, bir av tüfeği, 18 fişek, 3 kama, 7 tornovida, beşbuçuk metre dinamit fişeli ve sahta iki oto plakası ile ÜGD, ÜİD ve MHP'ye ait evraklar, afişler ve dosyalar bulundu.

19 Şubat: İzmir'de çeşitli tarihlere meydana gelen olaylara karışıklıkları saptanan 7 faşist yakalandı. Bir kişiyi de öldüren sanıkların MHP İl Gençlik Kolu yöneticileri oldukları açıklandı.

2 Mart: Ankara'da 24 Mayıs 1978 günü Demet Sineması önünde çıkan çatışmada iki kişiyi yaralayan faşist Abdullah Bıçakçı 28 Şubat günü Yenimahalle MHP İlçe Merkezli'nden çıkarken yakalandı ve tutuklandı.

MHP ve yan kuruluşlarından hesap sorulmalıdır

Faşist odaklar, sıkıyönetimden önceki saldırgan politikalarını, sıkıyönetim altında da daha değişik biçimde sürdürüyorlar.

Faşist terör olaylarını asıl olarak sıkıyönetim bölgeleri dışında kaydıran ve bu bölgelerde de sıkıyönetimin "zorunluluğunu" kabul ettirmeye çalışan faşist güçler, sıkıyönetim kapsamı içinde kalan illerin bazılarını da ihmal etmediler. Bu illerin başında, işçi sınıfı hareketinin kalbi İstanbul ve Türkiye'nin seçim bölgesi Adana geliyor. Her iki il de, faşist terörün durmaksızın arttığı iller oldu. Özellikle de Adana'da saldırı, yaralama, ölüm, bombalama olaylarının olmadığı gün hemen hemen olmadı. Adana'ya bunca önem verilmesinin nedeni faşist hareketin bu ili, bölgedeki diğer illere bir sıçrama tahtası yapmaya çalışmasıydı.

Faşist terör sıkıyönetim süresince de bazı illerde, K.Maraş benzeri toplu katliamlar düzenlemeye kalkıştı. Trabzon, Amasya ve son günlerde öne çıkan Adıyaman'da bu amaca yönelik tertiplere girişildi. Adıyaman'da geçtiğimiz hafta içinde, ardında çeşitli kuşaklar bırakarak meydana gelen MHP ilçe başkanının ölümü, faşistlerin çok bilinen metodlarıyla tam bir uygunluk gösteriyordu..

MHP ve yan kuruluşlarının üyeleri sıkıyönetim süresince birçok terör olayının içinde yer aldılar. "Meçhul" failer bir yana, yalnızca ele geçirilenler bile, MHP'nin bu olaylar içindeki rolünü açıkça ortaya koyuyordu. Bu örgütlerin üyesi faşistler yine bombalar atıyorlar; cinayetler işliyorlar: MHP yöneticilerinden silah alıyorlar; MHP binalarında barınıyorlar... Yakalanırlar da, "tek başına karar verip cinayet işleyen bir avuç manyak" görünüşüyle kamuoyuna yansıtıldı. Bu katillerin arandığı gücün ne olduğunu ortaya çıkarılması için ise, ciddi hiçbir çaba gösterilmedi. Hükümet tam bir kayıtsızlık, çaresizlik içindeydi.

MHP'nin sıkıyönetimi karantika amaçları için basamak olarak kullanmaya hazırladığı, sıkıyönetimin ilanından önce defalarca vurgulanmıştı. Ne var ki, oteden beri istediği sıkıyönetimin ilan edilmesi MHP için yeterli olmadı. MHP, gizli faşist iktidar odağı içindeki etkinliğini, daha büyük bir kumar için kullanmaya çalışıyordu. Bu odak içindeki MHP etkinliğinin arttığı bu iktidar odağının yasal iktidarı devredebilecek bir güce dönüştürülmesi için faşist güçlerin neler yaptıklarını biliyordu. MHP'nin

aldırganlığı, bu dönüşümü daha da hızlandırmak içindi.

Ne var ki, oyunun bunca açık oynanmasına karşın, Ecevit hükümeti hâfif pasif bir tutumla, bildiğini okumaya sürdürmekte; tehlikenin boyutlarını kavramaktan çok uzak bir politika izlemektedir. MHP ve yan kuruluşlarını açığa çıkarmak, onları teşhir etmek için hiçbir çabası görülmemektedir. Kaldı ki, bunlar atılacak ilk adımlardır ve demokrasi güçleri bu adımların atılmasıyla da yetinmeyeceklerdir. Vazgeçilmez görev yıllardır ısrarla belirtilmektedir. Bu, MHP ve yan kuruluşlarını kapatmak, gizli faşist örgütleri dağıtmaktır.

Demokratik güçlerin bu talebi, ne denli gözden kaçırılmaya çalışırsa çalışılsa, güncelliğinden hiçbir şey kaybetmemiştir. Tersine, bugünkü sıkıyönetim koşullarında daha fazla dayatmıştır. Hükümetin başı demokrasi güçlerinin bu talebine kulak verecek yerde, faşist güçleri "bir avuç katil" gibi göstermenin anlamsız ısrarından vazgeçmemelidir. Hükümet, bunun ne denli sorumsuz bir tutum olduğunu ve bu tutumunun nereye varabileceğini artık iyi düşünmek zorundadır. İki buçuk aylık sıkıyönetim dönemi içinde gelişen olayların, MHP'nin, faşist örgütlerin kapatılması için yeterli olduğunu ve bu görevin yaşamsal önemini Ecevit ve hükümeti bugün bir kez daha değerlendirmek zorundadır.

YURUYUŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd. Şti. adına NİHAT SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni : Zeki KILIC ● Yazı İşleri Müdürü: Neset KOCA-BIYIKOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● Yönetim: Konur Sok. 15/8 Kızılay - ANKARA. Tel: 17 45 81 ● İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1 Cemberlitas - İSTANBUL. Tel: 26 35 67 ● Avrupa Temsilcilik: COODIFF 13/2 Square Wisser - 1040 Bruxelles - BELÇİKA. Tel: 230 34 72 ● İlan Koşulları: Arka kapakrenkli 22.500 TL., Arka Kapak siyah beyaz 18.000 TL., [ç sayfa]rın süreni santimi 80 TL. Yayın İlanları % 50 İndirimi. ● Baskı: Daily News Web Ofset Tesisi ● Kapak: Uğur OKMAN

● Abone koşulları: Yıllık 300 TL., Altı aylık 150 TL. ● AVRUPA: Altı aylık 375 TL. (30 DM), Yıllık 750 TL. (60 OM) ● AMERİKA: Altı aylık 500 TL., Yıllık 1000 TL. ● AVUSTRALYA - JAPONYA: Altı aylık 600 TL., Yıllık 1200 TL.

● Ödeme Adresi: TÜRKİYE: YORUYUŞ DERGİSİ POSTA ÇEKİ 100234 ● AVRUPA: COODIFF POSTA ÇEKİ: 000-1164657-75 BRUXELLES-BELÇİKA

EMEKÇİ KİTLELER SEÇENEKSİZ DEĞİLDİR

ZEKİ KILIÇ

Büyük dış ticaret açığı, çok yaygın işsizlik ile luzli enflasyonun oluşturduğu ekonomik bunalım had safhaya çıkarken, CHP hükümeti, artık beklentilerle işçi ve emekçileri, dar gelirliileri avutamamaktadır. Ekonomik bunalımın karşısında kitlelerin, CHP'ye yönelik küskünlük, ilgisizlik şeklinde somutlaşan tavırları, giderek değişmeye ve ona karşı mücadeleye dönüşmektedir. Bu durum, MC partilerini, özellikle AP'yi kampanya açarak, tepkili hale gelen kitleleri etrafına toplamaya yönelmektedir.

AP son günlerde yürüttüğü "erken seçim"e çağrı mitingleriyle iki amacı birden gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bunlardan biri, 12 Mart'ın faşist uygulamaları ve sonuçta bunalımların faturasunu kitlelere ödettilen ekonomi politikası ile onun bir başka biçimde devamı olan MC hükümetleri dönemlerinin, yıldırıcı, baskıcı politikasının ve sonuçlarının unutturulmasıdır. Bu uygulamalar nedeniyle MC partilerinden ve özellikle AP'den kopan emekçilerin yeniden toparlanması hedef alınmaktadır.

Diğeri ise, MSP'nin ve MHP'nin oy potansiyelini AP'de toplanmaya çabalanmasıdır. Bu noktada MHP, hem örgördüğü hükümeti ne şekilde olursa olsun hemen düşürme hedefine ulaşılması konusunda AP'nin farklı bir tutum içerisine girmesi; hem de son seri mitingler kampanyasının kendisine de yönelik bir yanının olduğunu görmesi yüzünden AP'yi hükümeti ayakta tutmakla suçlamaya başlamıştır.

Burju vazi, hiçbir zaman bile kendisinin has partisini yıpratmamıştır. Ama sosyal demokrasinin yıpratılmasından çekinmez. Hele, sosyal demokrasinin şahsında, genel olarak sol imajın etkinliğinin ve saygınlığının yıpratılması da sağlanabiliyorsa, o zaman özel olarak da bu, burjuvazinin gündemine girebilir. AP'nin bütün hesabını, CHP'nin başarısızlığı temeline oturtmasının mantığını, burada aramak gerekmektedir. Yine, CHP'nin emperyalizm ve büyük burjuvazi ile uzlaşma politikası sonuçta ona destek olan kitlelerin kendisinden kopmasını neden olmakta, bu da, AP'ye ve MC partilerine arzuladıkları zemini hazırlamaktadır.

CHP, 1977'de MC iktidarları döneminin faşizmi tırmandıran, kitleleri terör ile susturup baskı altında tutan uygulamaların karşısında, MC iktidarlarını nasıl bir propaganda aracı olarak görmüşse; AP de bugünkü ekonomik bunalımı CHP hükümetine karşı bir propaganda olarak değerlendirmeye çabalamaktadır. Başka bir deyişle AP, CHP'nin iktidarda kalmasını kendisi için bir oy toplama vasıtası olarak görmektedir.

Ancak AP'nin, CHP hükümetini bu şekilde değerlendirmesi, onun, CHP'yi iktidara hapsedmeye çalıştığı anlamına gelmemelidir. CHP'nin iktidardan uzaklaştırılması, her an onun gündeminin ilk maddesi olarak yerini korumaya devam edecektir.

MC partilerinin, özellikle AP'nin ekonomik bunalıma ilişkin bu hesaplarının karşısında CHP tam bir şaşkınlık içerisinde görünmektedir. CHP hükümetinin önünde, uygulayabileceği bir ekonomik politika seçeneği vardır. Ama CHP'nin, ülkemizin emperyalizmle olan bağımlılık ilişkilerini gevşetecek, bunalımın etkilerini azaltabilecek bir seçimi yapmak yerine, emperyalizm ve büyük burjuvazi ile uzlaşma yollarını aramayı, böylece işi dalgalanmaya bırakmayı tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Başbakanın DISK, Türk-İş ve işveren temsilcileriyle yaptığı son toplantılar, bir yanıyla AP'nin son çıkışlarına cevap vermek anlamına gelmekle birlikte, asıl olarak büyük burjuvazi ile uzlaşma çabalarından biri olarak ele alınmalıdır. Halil Tunç'un Ecevit ile görüşmesinden hemen sonra "işçi-işveren-hükümet" üçlüsünün gerçekleştirildiğini görmekle duyduğu memnuniyeti dile getirmesi, herhede rastlantı değildir. Burjuvazi ile işçi sınıfının uzlaşması gerekliliğini ifade eden bu simge, aslında bugünkü bunalımın temel nede-

nidir. Diğer yanda, DISK'in bu biraraya geliştiki tutumu, bu uzlaşma gayretine karşı olumlu olmuştur.

Fakat, karşı öneriler getirirken, özellikle işçi ve emekçi sınıflar adına öneriler ileri sürerken, dikkat edilmesi gereken çok önemli bir nokta vardır: Önerilerin yapılabilirliği gerçekçi ve öncelikleri iyi saptanmış, anlaşılabilir ve somut bir biçimde hazırlanması, işin slogan düzeyinde tutulmaması gerekmektedir. DISK'in yaklaşımı doğru olmakla birlikte, sözkonusu ilkelerin esas alınarak önerilerin hazırlanıp sunulduğunu söylemek mümkün değildir. Tabandaki militan yapı karşısında vaziyeti kırtarmak, daha çok ön plana alınmış görünmektedir.

Emperyalizmin ve büyük burjuvazinin CHP hükümetine dayattığı "çözüm" önerilerinden başka, bunalımdan çıkışı sağlayabilecek öneriler vardır. Ve bunalımdan çıkışı sağlayacak bu önerileri hayata geçirecek güçler de vardır. Bütün sorun, hükümetin, ülkemizin emperyalizmle bağımlılık ilişkilerini daha çok artırıp perçinleyecek, bunalımın tüm yükünü işçi ve emekçi sınıflarla dargelirliilere yükletecek önerilerde mi; yoksa emperyalizm ile olan bağımlılığımızı giderek gevşetip azaltacak ve yükün kitlelerin omuzlarına daha az yükletilmesi anlamına gelen öneride mi karar kalacağı siyasal tercihine bağlı bulunmaktadır.

Dergimizin bu sayısında Galip Tekin arkadaşımızın da belirttiği gibi, emperyalist güçler ve büyük burjuvazi öngördüğü ekonomik politikanın iki temel özelliği yüzünden CHP hükümetini "temel bir ekonomik ve siyasal tercih yapmaya zorlamakta ve 'bu tercihi bizim istediğimiz yönde yapmazsan, yardım falan bekleme' demektirler." Bu dayatılan seçenek karşısında, ona karşıt ve uygulanabilirlik koşulları her zamankinden daha fazla olan çözüm yolu vardır.

İçerde kamu denetimini artıracak bir ekonomik politika ile tekelci, büyük burjuvazinin gücünü sınırlamak, böylece bunalımın yükünü işçi ve emekçi kitlelere fatura etmek yerine, sözkonusu faturayı bunalımın gerçek sorumlularına ödetirmeyi sağlayacaktır.

Diğer tarafta, başta sosyalist sistemin ülkeleri olmak üzere Üçüncü Dünya ülkeleri olarak nitelendirilen ülkelerle ilişkileri artırmak, onlarla yapılmış olan ticaret anlaşmalarının kapsamını geliştirmek ve yeni anlaşmalar yapmak gerekir. "Emperyalizmden yardım alınmayınca, o halde diğerlerinden alınmalıdır" anlayışı esasında, sosyalist ülkelerle bu anlamda kurulan ilişkilerin özünü saklamak anlamına gelir.

Bugünkü ekonomik bunalımı atlatabilmek için ivedi çözüm isteyen sorunlardan biri, ihracatımızı artırmaktan başka, ihracata uzun vadeli pazar sağlamaktır. Bir diğeri de, döviz darboğazını atlatmak, dolayısıyla gerekli ithalatı yapmaya yeterli döviz bulmaktır.

Sosyalist ülkelerle yapılan ticaret sözleşmeleriyle, ihrac edilebilecek ürünler açısından uzun vadeli ve planlı, şu ya da bu koşulun neden olabileceği dalgalanmalar yüzünden değişmeyen bir ihracat rejimine kavuşulabilmektedir. Yine sosyalist ülkelerden yapılan ithalat, döviz kaynaklarına başvurulmadan yapılabildiği için, hem gerekli olan ithalat sağlanabilmekte; hem de döviz bulma zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır. Bu durum, aynı zamanda, para değerindeki değişikliklerin ve bu nedenle meydana gelen olumsuzlukların da etkilerini azaltmaktadır.

CHP'nin ve hükümetinin önünde duran bu seçenek, yalnızca doğru ve geçerli olduğu için değil; bununla birlikte, özellikle CHP'nin geleceği açısından yaşamsal bir öneme sahip olduğu için de seçilme durumundadır. Önemli olan bu kararı verebilmektir. Bu kararın hayata geçirilmesini sağlayabilecek güçlerin varlığından hiçbir kuşku duyulmamalıdır.

Hükümetin izlediği denge politikası, ekonomik bunalıma çözüm getirme-yeceği gibi, bunalımı daha da derinleştirerek hükümetin kendisini de uçurumun kenarına getirecektir. Hükümet, emperyalizmin ve büyük burjuvazinin dayattığı politika karşısında kesin tercihi yapmak zorundadır...

DENGE POLİTİKASINDA ÇIKMAZ SOKAK

YORUYUŞ'un elinizdeki sayıyı hazırladığı sırada, hükümet tarafından hazırlanan ekonomik önlemler paketi henüz resmen açıklanmamıştı. Ne var ki önlemler paketinin, hükümetin önündeki çeşitli seçeneklerin ortalamasını almaya yönelik oldu-

ğu belli olmuştu.

Maliye Bakanı Müezzinoğlu'nun Paris dönüşünden sonra ekonomik önlemler paketi DPT uzmanlarına gönderilirken, yeni paketin dayanacağı anlayış şöyle özetleniyordu: Ekonomik istikrar programı, Türkiye'ye hiç dış yardım gelmeyecekmiş gibi, yani ülkenin kendi kaynaklarına dayalı biçimde hazırlanacaktır. Bu, IMF'nin taze para musluklarını açmak için öne sürdüğü tüm koşulları uygulamadan ve IMF'nin tutumunu sonradan değiştirmek üzere bir "önlemler paketi"nin hazırlanması anlamına geliyordu.

Ne var ki bir yandan DPT organlarında pakete ilgili çalışmalar sürdürülürken, diğer yandan IMF'nin desteğini koparmak üzere el altından yoğun çabaların da sürdürüldüğü görülmüştü. IMF Geçici Komitesi'nin önceki hafta yapılan toplantısından sonra biraraya gelen Amerikan, İngiliz, F.Alman ve Fransız Maliye Bakanları ile Japon Merkez Bankası Başkanı, IMF ile Türkiye arasındaki anlaşmazlığa çözüm bulmak üzere kendi kendilerini görevlendiriyorlardı.

Ecevit hükümetinin IMF'nin bu önerilerine kapıları kapatma çabası, aynı IMF toplantısına katılmak üzere Washington'da bulunan Maliye Bakanlığı Müsteşarı Vural Güçsavaş ile Merkez Bankası Başkanı İsmail Hakkı Aydın'ın temasları hakkında elde edilen bilgilerden de anlaşılıyor. Güçsavaş ve Aydın'ın Washington'da IMF yetkililerine, Türkiye'nin İvedi bir devleasyon koşulunu kabul etmemekle birlikte IMF ile ilişkileri koparmaya da niyetli olmadığı konusunda güvence vermeye çalışmışlardır.

Hükümetin, ekonomik bunalıma karşı programını, karşıt seçenekler arasında bir denge sağlayarak uygulamaya çalışması, ülke içinde de hafta boyunca işadamları ve sendika temsilcileriyle sürdürülen görüşmelerde kendisini gösteriyordu. Salı günü büyük, tekelci sermayenin temsilcileriyle yapılan ilk görüşme, hükümetin DPT tarafından hazırlanan önerilerin büyük çoğunluğunu işadamların istemleri doğrultu-

sunda budamasıyla sonuçlanmıştı. Bundan sonra sıra, önlemler paketinin bu biçimiyle sendika temsilcilerinin onayından geçirmesine geliyordu. Hükümetle işveren ve sendika temsilcileri arasında sürdürülen görüşmeler, Perşembe günü ortak bir toplantıda bir "deklarasyon" çıkarılmasıyla sonuçlandı.

Hükümetin çabası, uygulamaya geçeceği ekonomik önlemlerin, hem büyük sermayenin hem de işçi sınıfının desteğine sahip olduğu inancını yaratmak, böylece önlemlerin uygulanmasının ilk aşamasında gelebilecek tepkileri mümkün olduğunca zayıflatmaktı. Başbakan'ın, dizi görüşmeleri sözlü açıklamaları değil de yazılı bir deklarasyonla sonuçlandırmaktaki ısrarı, bu asıl amacından kaynaklanıyordu. Taslağının Başbakan tarafından önceden kaleme alındığı belli olan ortak açıklamada, hükümetle ortak toplantıya katılan kuruluşların, "ekonomiyi güçlendirme programının amaçları, kuraları ve temel ilkeleri konusunda kendilerine hükümetçe verilen bilgileri Türkiye'nin içinde bulunduğu koşullarda ana çizgisiyle doğru ve uygun buldukları" özellikle belirtiliyordu. Ortak açıklama, toplantıya katılan işçi ve işveren kuruluşlarının işçi-veren ilişkilerini "düzenlemek" üzere de biraraya gelme kararını verdiklerini de vurguluyordu.

Hükümetin, ekonomik önlemlerin uygulanmasında karşıt seçenekler ve karşıt güçler arasında bir denge oluşturma çabası, belki bir ölçüde politikasına karşı çıkabilecek tepkileri yumuşatabilecektir. Ne var ki böylece bir denge politikasının sonuca ulaşması, ülkeyi ekonomik bunalımdan çıkarabilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla yoğunlaşan ekonomik bunalımla birlikte hükümetin kendisini de uçurumların kenarına getirmesi kaçınılmazdır. Hükümet, ekonomik bunalımın karşısında da, emperyalizmin ve büyük burjuvazinin dayattığı çözüm yolu ile, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin önerdiği çözüm yolu arasındaki tercihi artık açıklıkla yapmak zorundadır.

Hesaplar ve figüranlar

Son günlerde faşist iktidar odağına hizmet edeceği düşünülen bir tablonun zihinlere yerleştirilmesi için çaba harcandığı göze çarpıyor: Bir yanda yurtlardan atılan ve camiyeye sığınmak zorunda kalan "masum" ülkücü gençler, diğer yanda ise birbiri ardına terör eylemleri düzenleyen "sol" eylemciler. Sözde "sol" grupların eylemlerine ilişkin olarak manşetlerde sürdürülen yayınların ardından "masum ülkücü gençler" edebiyatının yapılması bu amaca hizmet ediyor.

Sol adına hareket ettikleri öne sürülen terörist unsurların son aralarda "yoğunlaşan" eylemleri, AP'nin sıkıyönetime ilişkin hesaplarının bütünüyle ve tıpa tıp gerçekleşmediği koşullarda sürmektedir. Yaratılmaya çalışılan böylesine bir tablo ile, kitlelerin gözünde İplikleri birer birer pazara çıkarmaya başlamış olan MHP'ye bağlı faşist terör sürülerinin eylemleri de gözlerden uzak tutulmaya çalışılmaktadır. Amaçlanan yalnızca bu kadarla da kalmamaktadır. Çözümüne çalışılan tablo ile, MHP'ye bağlı terör gruplarının eylemleri, karşı eylemlere verilen haklı birer cevap gibi gösterilmekte, bu eylemlerin giderek meşrulaştırılmasına çalışılmaktadır.

Bu görünümün yaratılması için gizli faşist iktidar odağının elinde yardımcı unsurlar, figüranlar olduğu açıktır. Kıçkırtıcı ajanlara yaptırılanlar ve yaptırılacaklar, emekçi kitleler için bir sır değildir. Adının başına bir "marksist-leninist" sözcüğünün eklenmesi de ihmal edilmemiş olan "Silahlı Propaganda Birliği" ile ilgili olarak resmi çevrelere dile getirilenler hatırlardan çıkmamıştır.

Ne var ki bu unsurların yardımcı unsurlar olduğu ve nesnel konuları itibarıyla bu planların figüranı olmaktan öteye geçmeyen sözde "marksist-leninist"lerin bu değirmene su taşıdıkları da açıktır. Kitlelerden kopuk olmanın ötesinde, kitlelere tepeden bakan bireysel terörist grupların demokrasi mücadelesini baltalayıcı niteliği, ne Türkiye devrimci pratiği için, ne de dünya devrimci pratiği için meçhul değildir. Tersine belirli toplumsal koşullardan kaynaklanan bu tür küçük burjuva görüşlerin mahkum edilmei her zaman devrimci mücadelenin gündeminde olmuştur, bugün de olmaktadır.

Demokratik güçler bir "12 Mart deneyi" yaşamışlardır ve bir daha da yaşamak niyetinde değillerdir. Görünen odur ki, 12 Mart faşizminden gerekli dersleri çıkaramayan grupların Akhisar'da sergiledikleri "eylemler" Demirel'i "kahraman" yapma hesaplarının bir parçası olabilecek kadar sorumsuzdur ve demokrasi mücadelesinden kopuktur. Yapıların niyetleri ne olursa olsun, "bombalı affı" maskaralıklarından, diğer bireysel terör eylemlerine kadar tümünün demokratik güçleri hedefleyen odaklar tarafından değerlendirilmekte olduğu bir kez daha bütün netliği ile görülmektedir.

Faşist güçlerin tüm olanaklarıyla cirit attığı bu alanda olup bitenlerin, faydacı çözümler peşinde koşan CHP ağırlıklı hükümet tarafından da "aşırı sağa da aşırı sola da karşıyız" diyerek, antidemokratik bazı girişimlerin gerekçesi yapıldığı gözlenmektedir. Gizli iktidar odağınca tasarlanan hesapları, niyetlere ve yapılanlara ilişkin kalarak bütün demokratik güçleri daha geri mevzilere sürükleyen bu tür antidemokratik düzenlemeler yalnızca faşist güçlerin işine yarayacaktır.

"TUMÖD FAŞİST SALDIRILARDAN YILMAYACAKTIR"

Tüm Öğretim Üyeleri Derneği-TUMÖD'ün 4. Olağan Genel Kurulu 11 Mart günü yapıldı. Genel Kurul sonrasında Divan Başkanı Prof. Fehmi Yavuz tarafından basına yapılan açıklamada, yüksek öğrenim yasa taslağına ilişkin TUMÖD görüşlerine yer verildikten sonra, sıkıyönetim ve faşist saldırılar hakkında da şunlar denilirdi:

"Siyasal iktidarın dengesi, uzlaşmacı ve kararsız tavırdan cıvırlanmış faşizm, tek tek saldırılarını artırmış, en son K.Maraş toplu kıyımı ile sıkıyönetimin ilanımları sağlamıştır. Ne var ki, sıkıyönetime karşı faşist terör, ısrarlanmasını sürdürmekte, nereden geldiği apaçık ortada olan faşist cinayet ve saldırılar, hâlâ 'nereden gelirse gelsin' mantığı ile yaklaşılmaktadır. Siyasal iktidar bu kararsız bekleyişi tertekmek, demokratik güçlerin sindirilmesine seyirci kalmamak durumundadır. TUMÖD kitlelerinin kararlılığını dile getiren geniş kurulumuz faşist saldırılar karşısında korkmayacağımızı, yılmayacağımızı, demokratik mücadele çizgimizden gerilemeyeceğimizi kamuoyuna duyurmayı bir görev bilir."

TUMÖD Genel Kurulu ayrıca, Londra'da tedavi edilen Doç. Dr. Server Tanıllı'ya de-
aşığıdaki mesajı gönderdi:

"Faşist kurşunlar aramızda olmanızı engelledi. Ama her zaman ve her yerde birlikte olduğumuzu biliyoruz. Bir an önce sağlığınıza kavuşarak Türkiye'nin akademik ve demokratik gelişim mücadelesinde yer almanızı dileriz."

CENTO'nun pençesinde Türkiye ve Ortadoğu

- Mayıs 1955 : ABD Dışişleri Bakanı Dulles, Ankara'ya gelerek Ortadoğu'da bir askeri paktın imzalanmasını konuşmuş ve bükümlü görüşleri Türkiye ile Pakistan arasında ittifakı öngören Karaçi anlaşmasını imzalandı.
- 2 Nisan 1954 : Türkiye ile Pakistan arasında ittifakı öngören Karaçi anlaşmasını imzalandı.
- 24 Şubat 1955 : Irak'la Türkiye arasında savunma işbirliğini öngören Bağdat Paketi imzalandı.
- 4 Nisan 1955 : İngiltere, Türkiye ile Irak arasında Bağdat Paketine resmen katıldı. Sovyetler Birliği bir bildiri yayımlayarak bu kararın şiddetle kınandı.
- 23 Eylül 1955 : Bağdat Paketine Pakistan da resmen katıldığını açıkladı.
- 3 Kasım 1955 : İran tahkimetti Bağdat Paketi'ne katılma işlemlerini tamamladı.
- Nisan 1956 : ABD, Bağdat Paketi'ni "Ekonomik Komite" ile "Başvurucu Faaliyetleri Öncelik Komitesi" ile öne çıkardı.
- 29 Ekim 1956 : İsrail Mısır'a saldırı. Saldırı, Bağdat Paketi'nde ilk defa bunalımı yarattı.
- 5 Ocak 1957 : Eisenhower, ABD Kongresine yolladığı özel mesajda ünlü doktrinini ilan etti. ABD'ye Ortadoğu'ya müdahale olmağı tavsiyenin bu doktrin Menderes hükümeti tarafından alkışla karşılandı.
- 5 Mart 1959 : ABD ile Türkiye ve Pakistan arasında, ona filen CENTO üyesi yapan üçüncü anlaşma imzalandı.
- 24 Mart 1959 : Temmuz 1958'de işgaha gelen devrimci Irak yönetimi Bağdat Paketi'nden ayrıldı.
- 21 Ağustos 1959 : Bağdat Paketi'ni adı CENTO olarak değiştirildi.

CENTO anlaşmasına imza koyan Adnan Menderes, İngiliz Dışişleri Bakanı Anthony Eden'la...

Türkiye'de CENTO'yu kurtarma planı

İran ve Pakistan'ın CENTO'dan ayrıldıklarını açıklamalarıyla bu saldırgan askeri paktın fiilen dağılmasından sonra, Türkiye'de kimi çevrelerde CENTO'ya yeniden can vermenin yollarını bulmak için hummalı bir faaliyet başladı. CENTO'nun uzun süredir işlevselliğini yitirdiği, bu örgütün ciddi kanıtlarla savunma olanağının kalmadığı biliniyordu. Fakat şimdiki gündeme, tıpatıp CENTO'nun kendisini değil, onun daha geniş kapsamı bir yenisini ayakları üzerine kaldırma sorunu gelmişti.

Özellikle bu kez Ortadoğu'nun "Güney Kuşağı" denen ülkeleriyle Türkiye arasında bir askeri paktın oluşturulmasının propagandası için yoğun hazırlıklar başlıyordu.

CENTO'nun dağılmasından sonra alarm çanlarına anılarak bütün gericiiler Ortadoğu'da yeni bir saldırı paktını yaratmak için birleşme çağrısı çıkarılmaları başında yine maocu Aydınlık geliyordu. Aydınlık'a göre, CENTO'nun, "ABD'nin güçlerini Moskova'nın önüne yığmaya yöneldiği bir sırada dağılması, büyük bir tehlikenin işaretiydi. Hele İran ve Pakistan'ın, bu örgütten, 'Rus yayılmasını önleyecek kapasitede bir örgüt olmadığı' gerekçesiyle ayrılmış olmaları, daha da büyük bir kaygı vesilesi olmalıydı. Öyleyse 'bu boşluk bir an önce doldurulmalıydı!'

Emperyalizmin Türkiye'yi Ortadoğu'da sokmaya çalıştığı tertiplerin ilk işaretinin Aydınlık'tan gelmesi, maocuların emperyalizmin beşinci kolu işlevine gerçekten hak kazandığını pek de iyi balgeliyordu.

CENTO'dan sonra Ortadoğu'da yeni saldırgan paktlara hayır!

Türkiye ile Irak arasında 24 Şubat 1955'te imzalanan ve daha sonra üç ülkeyi daha içine alarak genişleyen Bağdat Paketi'nin temel atılan CENTO, bu adı almasının yirminci yılına bir süre kala fiilen dağıldı. Sırasıyla Pakistan ve İran'ın CENTO'dan çekildiklerini resmen açıklamalarından sonra, örgütün geriye kalan iki ülkesinden biri olan Türkiye de, anlaşmanın sona erdirilmesi için gereken işlemlere başlamasını açıkladı.

CENTO'nun son yıllarda birçok işlevini artık fiilen yerine getiremez duruma düştüğü, uzun süredir çok çeşitli kesimlere belirtiliyordu. Ne var ki CENTO'nun gütdiye işlevsiz bir kuruluş haline dönüşmesi, CENTO'nun varlık nedenini oluşturan amaçların ortadan kalkmasının bir sonucu değildi. CENTO, geçerliliğini sürdüren bu amaçları yerine getiremeyen bir örgüt durumuna gelmişti.

CENTO'nun kuruluşu, Amerikan emperyalizmi tarafından soğuk savaş politikasının uygulamaya sokulmasından sonra askeri bloklar yaratma stratejisinin bir sonucu oldu. Bunlardan birincisi NATO olmuştu. Kore'de bir saldırı savaşına başlatan Amerikan emperyalizmi, Uzakdoğu'da SEATO'nun (Güneydoğu Asya Antlaşma Teşkilatı) kuruluşuna önyak olmuştu. Sosyalist sistemden içinden saldıran politikasının bir sonucu olarak yine 1950'lerin başında Yugoslavya, Türkiye ve Yunanistan'ın içine alan bir Balkan Paketi denemesine girişilmişti. Ortadoğu "Kuzey Kuşağı" (Northern Tier) denen bölgede kurulacak bir askeri pakt da, İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren emperyalizmin ağır yaralar al-

dığı bu bölgede emperyalist egemenliğin canlandırılması ve sağlamlaştırılması amacıyla taşıyordu. CENTO'nun doğuşuna giden yoi, önce Türkiye-Pakistan ve sonra Türkiye-Irak anlaşmalarının imzalanması; bunu izleyenler Türkiye-Irak Bağdat Paketi'ne sırasıyla Pakistan, İran ve Irak'ın Bağdat Paketi'nden ayrılmasıyla, anlaşma CENTO adını alarak günümüze kadar gelecekti.

Bağdat Paketi'nin kuruluşu, aynı zamanda Ortadoğu'da Arap ülkelerinin birliğinin önlenmesi, mümkünse parçalanması amacıyla taşıyordu. Emperyalizm, Arap ülkelerini birbirlerine karşı askeri bloklara bölerek hem gerici rejimleri sağlamlaştırabileceğini, hem de İsrail'e güç katabileceklerini planlamışlardı.

Yine Bağdat Paketi ve daha sonra CENTO, diğer amaçları arasında, İngiliz emperyalizmine de Ortadoğu'daki çıkarlarını koruma, Süveyş'ten çekilmeye mecbur kaldıktan sonra hiç olmazsa diğer ülkelerde askeri üsler elde etme olanağını vermeye yönelikti.

Ne var ki CENTO'nun sürekli bunalımlara düşmesinin temelinde de, dayandığı bu amaçları taşıyordu. Arap ülkelerinin birliğine engel olmak amacıyla oluşturulan Bağdat Paketi ve CENTO, Amerikan emperyalizminin ve İsrail siyonizminin Arap halklarına karşı düşman niteliği açığa çıktıkça yeni bir darbe yapıyordu. Türkiye, İran ve Pakistan'ın nesnel nedenlerle Arap ülkelerinin yanında yer almak zorunda kalmaları, Arap halklarına karşı çevrilmiş bir silah olarak CENTO'nun işlevlerini daraltıyordu.

Tek tek CENTO üyesi ülkelere

rin bir biri, bu örgüte, her zaman tekrarlanan "Sovyet tehdidi" bahanesinin yanı sıra, emperyalist merkezlerinin desteğine muhtaç birer ülke konularını öne sürerek sökuşmuşlardı. Örneğin Pakistan'ı CENTO'ya bağlayabilmek için emperyalist merkezler, bu ülkenin Hindistan'la anlaşmazlıklarını sürekli körüklemeye ve kendisine destek aramaya zorlamayı denemişlerdi. Bu kıskırtmalar çoğu zaman meyvesini verdi. Ne var ki bu, CENTO'nun gücünü artırmadı, tam tersine onun kararlık işlevlerini daha da açık bir biçime büründürdü.

CENTO'nun sadece "gözlemci üyesi" afatını taşısa da bu örgütün asıl patronu her zaman ABD oldu. CENTO'nun İran'da antiemperyalist halk hareketinin zaferi ve kendi içinde derinleşen bunalımı sonucunda bugün dağılımı karşısında da, CENTO'yu değişik bir ten arkaanda diriltme planlarını yapan da yine Amerikan emperyalizmidir.

Bağdat Paketi, Ortadoğu'da "kuzey kuşağı"ni birleştirme gerekçesiyle kurulmuştu. Emperyalist merkezler şimdiki petrol

kaynakları bakımından daha yavaş ama önem taşıyan "güney kuşağı"nda CENTO'nun yerini doldurma hazırlığı içindedirler. CENTO'nun dağılmasından hemen sonra bu hazırlıkların yoğunlaşması, bu çabaların çok daha eskilere dayandığını göstermektedir. Ne var ki şimdiki emperyalist güçler, yeni bir paktın oluşturulmasına, "eskiden dağılmış olmasın" gibi sahte bir gerekçe göstermeye çalışacaklardır.

Ecovit İktidarı, CENTO'nun feshedilmesini, bütünüyle kendisi dışarda oluşan bir sürecin sonucu gibi yanıtmaya özellikle titizlik göstererek, böylesi bir anda bile CENTO'nun patronlarını gücendirmeye titizliğine sarıldığını göstermektedir. Şimdi sorun, yeni bir askeri paktın ortaklığı Türkiye'ye dayatma girişimlerine kesinlikle karşı çıkabilmektir. Emperyalizmin saldırı ve yeni-sömürgecilik aracı CENTO'dan sonra Ortadoğu'da yeni bir saldırı paktının oluşturulmasına Türkiye'nin ileric, demokratik, anti-emperyalist güçleri izin vermeyecektir.

Kissinger. CENTO Bakanlar Konseyi Toplantısında

Haig'ın son görevi

Görevinden ayrılmak üzere olan NATO Avrupa Müttelik Kuvvetleri Başkomutanı General Alexander Haig, "veda ziyaretlerinde" bulunma gerekçesiyle geçtiğimiz Pazar günü Türkiye'ye geldi. ABD Başkanlığı için adaylığa hazırlandığı bildirilen Haig'ın 'son görevi', Türkiye ile Yunanistan arasında Ege havası sahaları konusunda varolan anlaşmazlığın değerlendirilmesiydi.

Ancak Haig'ın ziyaretinin ABD Senatosu'nda çoğunluk lideri Robert Byrd tarafından yapılan bir açıklama ile aynı zamana rastlaması dikkatlerden kaçmamıştı. Byrd, 'Türkiye'ye Amerikan ekonomik yardımının artırılması konusundaki önerisini, Sovyetler Birliği ile imzalanacak Salt-2 anlaşmasının gereklerine bağlı olarak Byrd'a göre Sovyetler Birliği'nin Salt anlaşmasına uyup uymadığını denetlemek için Türkiye'deki dinleme tesislerinin yaşamsal önemi vardı. Bunun için Türkiye'ye ekonomik yardım artırılarak bu tesislerin etkinleştirilmesi gerekiyordu.

Haig'ın de Türkiye'ye ekonomik yardımın artırılmasından söz etmesi, emperyalist merkezlerden beklenen ekonomik yardımın, emperyalizmin saldırgan amaçlarıyla bağlantısını bir kere daha sorguluyordu.

Yeni seçim yasası geriye dönüktür

(Son Genel Kurul'unda TÖMÖD Genel Başkanı seçilen Türker Alkan seçim yasası soruşturmamızı yanıtladı)

EKONOMİ
HABERLER

KÖMÜR SAHALARI KAMULAŞTIRILIYOR

Soma Işıklar, Çan, Keleş ve Orhanlı kömür sahaları kamulaştırıldı. Kamulaştırma bedelleri olan 170 milyar 430 bin lira, hak sahipleri adına bloke edildi ve böylece toplam 374 milyon ton kömür rezervinin kamulaştırılması tamamlandı. Dört sahanın kamulaştırılması sonunda TKİ tarafından işletilecek önemli kömür sahalarının kamulaştırma işlemleri tamamlandı.

BÜTÇE HARCAMALARI 9 AY İÇİNDE YÜZDE 52 ARTTI

1978 yılı bütçesinin Aralık ayı sonunda 12,1 milyar lira açık verdiği belirlendi. Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Kamu Hesapları Bülteni"nde verilen bilgiye göre, 1978 Mali Yılı Bütçesi Geçirilmesi, Mart-Aralık dönemi içinde yüzde 52 artışla 245,7 milyar liraya çıkarken, bütçe harcamaları da yüzde 46 düzeyinde yükselme göstermiş ve 257,8 milyar liraya ulaşmıştır.

ÖZEL BANKALAR GÜÇ DURUMDA

Türkiye'de döviz işlemleri yapmaya yetkili özel bankaların, Merkez Bankası'na olan borcu 150 milyon dolara yaklaştı. Ayrıca, özel bankaların ham petrol ve gübre ithalatı için gerçekleştirdikleri döviz transferlerinin de 200 milyon dolayında eksik olduğu saptandı. Özel bankaların döviz işlemleri Merkez Bankası tarafından inceleniyor. Bilindiği gibi, 4 Ekim 1978 günlü Resmî Gazete'de yayınlanan Maliye Bakanlığı tebliği ile, özel bankalara ihracat döviz gelirlerinin dörtte birini Merkez Bankası'na döviz zorunluluğu getirilmişti. Ayrıca özel bankalar geriye kalan döviz gelirleri toplamının yarısını da ham petrol ve gübre ithalatı için ayırmakla yükümlü kılınmışlardı.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDEN YAPILAN İTHALAT HIZLA ARTIYOR

Türkiye'nin "anaşmalı ülkeler ithalatı"nın en büyük bölümü Sovyetler Birliği ile yapılıyor. Ocak 1978'de 3,2 milyon dolar olan ithalat iki kattan fazla artarak 7,6 milyon dolara yükseldi.

İHRACATTA VERGİ İADESİ ORANLARI DÜŞÜRÜLDÜ

1978 yılında ihracatın, önceki yıla göre yüzde 30,5 oranında artmasına karşın ihracatta vergi iadesi oranlarının düşürülmesi sonucunda vergi iadesi ödemelerinin azaldığı belirlendi. 1977 yılında 16.563 milyon liralık ihracat vergi iadesine konu olmuş ve bunun yüzde 20,8'i ni oluşturan bölümü vergi iadesi olarak geri ödenmişti. 1978 yılında, vergi iadesinden yararlanan ihracat yüzde 19,1 oranında arttı, ancak ödenen vergi iadesinde yüzde 14,8 oranında bir gerileme kaydedildi. Diğer bir deyişle, 1978'de çeşitli sektörlerde 19 milyar 734 milyon liralık ihracat için, bu tutarın yüzde 14,9'u oranında, 2 milyar 938 milyon liralık vergi iadesi yapıldı.

Doç.Dr.
TÜRKER ALKAN

* "Ülkemizde dağın fare doğurmasına alıştık. Söylenenlerle yapılanlar arasındaki farkın her gün biraz daha büyümesi, toplumsal ve siyasal yapımızda şizofrenik bir bulama olduğu izlenimi veriyor. Dağımızın doğurduğu son falardan birisi de, Partilerarası Özel Komisyon tarafından hazırlanıp Meclis Başkanlığı'na gösterişli bir biçimde sunulan, seçim yasalarında değişiklik yapılmasına ilişkin önerilerdir. Seçim düzenimizde iyileşmeye yol açacağı ileri sürülen bu önerilerin, eski uygulamadan çok daha olumsuz sonuçlara yol açması olasılığı var.

"Önerilerden bir bölümü, uygulamadaki süreç ve ayrıntılara ilişkin olan, seçim düzeni ve sonuçları üzerinde çok önemli etkiler yaratması beklenemeyecek konulara ilişkin. El ilanlarına resim koyma yasağının kalkması, seçmen kartı kullanımının bırakılması, itiraz ve şikayetlere ilişkin yeni düzenlemeler; sonuçta çok büyük bir yenilik getirmiyor. Belki seçim mekanizmasının biraz daha iyi işlemini sağlayacak, ufak tefek bazı yakınmaları önleyecek, o kadar. Çok önemli gözükün televizyonla propagandanın serbest bırakılması bile sanıldığı kadar olumlu bir değişiklik değil. Kitle iletişim araçlarının siyasal davranış değişikliği yaratmaktan çok, siyasal davranış ve tavırları pekiştirdiğini biliyoruz. Televizyon gibi güçlü bir iletişim aracının devreye girmesi, olsa olsa mevcut siyasal tavırların daha da pekişmesine yol açacaktır. Şu anda ülkemizde bulunan siyasal güç dağılımından ve siyasal dengeden memnun olanlar için, televizyonun seçim propagandasında kullanılması sevindirici olabilir; değişiklik isteyenler için aynı şeyi söylemek zor.

"Seçim sürecindeki düzenlemeyle ilgili olarak, sürekli güncellenen seçmen kütüğü uygulaması olumlu olabilir, fakat, bu kütük sonuçlarının Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü'nde kurulacak bilgisayarlar aktarılması, kağıt üzerinde gözüktüğünden çok daha zor bir işlemdir. Milyonlarca kişiye ait bilgilerin yanlışsız olarak bilgisayara beslenmesinin nasıl bir iş yükü ve zamanı gerektirdiğini bilmek gerekir. Yedi ay sonra yapılacak Senato üçte bir yenileme seçimlerinde, bilgisayarın da girdiği böyle bir düzenlemenin kullanılmak istenmesi, içinden çıkılmaz karışıklığa yol açabilir.

* "Önerilerin asıl önemli ve sonuçları etkileyici bölümü, şu anda yürürlükte olan siyasal - toplumsal durumun güçlenmesini ve süreklilik ka-

Seçim yasa tasarısı, parlamentoyu burjuva partilerinin yarışma plati haline dönüştürmeyi amaçlıyor...

zınanmasını sağlayacak maddeleri içeriyor. Son seçimlerde Meclis'e en az bir üye ile giren partilerle, mevcut illerin üçte birinde oy verme gününden altı ay önce il ve ilçe örgütlerini kurmuş bulunan parti seçime katılabiliyor, diğerleri katılmıyor. Seçime katılma konusundaki sınırlama bununla da kalmıyor, bağımsız adayların, en yüksek dereceli memurun brüt iki aylığı tutarında bir parayı (bugün için 38,400 TL), avans olarak yatırması, seçim sonunda, o ilde seçilecek milletvekili için gerekli baraj oy sayısının 1/3'ü kadar oy alamazsa, bu paranın hazineye geçmesi öngörülmüyor. Birleşik oy pusulalarının hazırlanış biçimi de, bağımsız adayların seçimde iyi sonuç almaması önlemeyi amaçlıyor.

"Küçük ve yeni kurulmuş partilerle bağımsız adayların seçime girmesini zorlaştırmak, Meclis'te temsil edilen siyasal güç kompozisyonunun kökleşmesini ve süreklilik kazanmasını sağlamak anlamına geliyor. Ayrıca, bağımsız adaylar için bir tür para cezası konması, ancak gelir düzeyi yüksek olan kişilerin bağımsız aday olmasına yol açacaktır. Bu da, parti-dışı siyasal yapma olanadığını bir sınıfın tekeline vermek anlamına gelir. Bağımsız adayların seçim kazanmasının zaten çok zor olduğu bir ortamda, bir de böyle bir para cezasının uygulanması, çok az sayıda ve yüksek gelir grubunda olan kişilerin, özellikle toprak ağalarının, arada bir siyasal kumar oynamaya zevklerini doyurur, o kadar.

"Demokrasiyi, topluma egemen güçler tarafından kurulları saptanan ve bu güçlerin kendi aralarında oynadıkları bir oyun yarsarsak, mesele yok. Fakat, demokrasinin, toplumsal değişime, yeni görüşlere, yeni güçlere açık olması gerektiği kanısındaysak, bu yeni düzenleme önerisi, siyasal yaşamımız için geri atılmış bir adım demektir. Tüm küçük partiler ve bağımsız adaylar, salt iktidar olmak veya seçim kazanmak için bu işe gitmezler. Kamuoyunun sonderece duyarlı olduğu seçim dönemlerinde, seslerini

duyurmak, yeni görüş ve önerilerle ortaya çıkmak, gelecek adına yatırım yapmak isterler. Bu yasa tasarısı, bu yüzden antidemokratik olduğu gibi, hızlı bir altyapısal değişim sürecinden geçen toplumumuzda, siyasal yapıda kemikleşmeye yol açarak, dengesizliklerin daha da aşırı boyutlara ulaşması sonucunu doğurabilir.

* "Yeni seçim tasarısında, statükoyu koruma konusunda alınan önlemler burada bitmiyor. İlçe seçim kurullarının ve sandık kurullarının oluşumu da bu amaca uygun olarak değiştirilmiş bulunuyor. İlçe seçim kurullarında, siyasal partiler arasında ad çekme ile üye alınmasına ilişkin eski yöntem yerine, son milletvekili genel seçiminde en çok oy almış olan ilk dört partiden asıl ve yedek üyeler seçiliyor. Bunun anlamı, ilçe seçim kurullarında, bir yarı, iki kamu görevlisinin yanında, CHP, AP, MSP, MHP üyelerinin yer almasıdır. Böyle bir düzenlemenin, CHP'ye bile nasıl bir yarar getireceği çok tartışılabilir. Tutucu-sağcı siyasal görüşün ağır basacağı bu kurullarda, sol görüşü temsil eden adayların şansı iyiden iyiye azalmaktadır.

"Sandık kurullarının oluşumunda da benzer bir düzenlemeyle karşılaşacağız. Altı sandık kurulu üyesinden birisi köy veya mahalle ihtiyar kurulu üyelerinden belirleniyor, diğer beşi de, son genel milletvekili seçiminde o ilçe çevresinde en çok oy alan beş partiden. İlçe seçim kurullarının ve sandık kurullarının seçim sürecinde oynadıkları son derece önemli rol göz önüne alınacak olursa, sol görüşlü partilerin, hatta CHP'nin nasıl sorunlarla karşılaşabileceği daha iyi anlaşılır.

* "Partilerarası Özel Komisyonun önerileri bunları getiriyor. Bir de getirmedikleri var ki, en az getirdikleri kadar düşündürücü. Seçmen yaşamını indirilmesi ve dış ülkelerde çalışan yurttaşların seçime katılma hakkı konusunda bir öneri göremiyoruz. Seçilme hakkını yukarıdaki önerilerle

kısıtlayan Komisyon, kendisi ile son derece tutarlı olmuş, seçme hakkını genişletmeye özen göstermiştir. Statükocu eğilimi açıkça vurgulanan bu Komisyonun, toplumsal değişimi yanlış olarak bilen gençlere ve yurt dışında "zararlı görüşler" edinmiş olabilecek emekçilere o hakkı tanıması son derece doğal. 18 yaşını bitiren gençler, yurt savunması için ölebilecek kadar olgunlaşmıştır ama, toplum yönetiminde onların belirtecek kadar değil. Yurt dışında çalışan işçilerimiz, ülkemizi sıkıntından kurtarmak için dövizlerini gönderecek kadar sorumluluk duygusu taşır ama, yönetim konusunda fazla da güvenilmemelidir.

* "Kış gelinece hatırlanıp, yazın unutulmuş Ankara'nın hava kirliliği sorunu gibi; seçim gelinece hatırlanan, sonra unutulmuş bir öleşim kirliliği sorunu var. Demokratik hakları kısımda büyük ustalık gösteren Özel Komisyonun, nedense bu konuya hiç değinmediğini görüyoruz. Komisyon üyelerinin çoğunluğu, bu öleşim sistemini pek de şakıncalı bulmamış olmalı. Delege alım-satımlarının çok gerçeği olduğu bu sistemin korunması için en azından bazı gerekçeleri olmalı. Hiç olmazsa kamuoyuna gerekçelerini açıklasalar da aydınlasak...

* "Özet olarak, Partilerarası Özel Komisyonun önerileri, yapıldığından çok yıkıcı. Yeni görüşlerin ve akımların seçime girme şansını geniş ölçüde kısıtlıyor. Bu engelleri aşip seçime girebilenleri de, İlçe Seçim Kurullarının ve sandık kurullarının oluşum biçimiyle başarısızlığa uğratmayı amaçlıyor. Siyasal yaşamımıza yeni boyutlar getirebilecek olan (ve getirmesi gereken) seçmen yaşamının düşürülmesi ve yurt dışında çalışan emekçilerin o hakkı gibi konulara hiç değinmiyor. Bu arada, son derece kötü işlemler öleşim sistemine hiç dokunmamayı yeğ tutuyor. Bu durumda, bu önerilerin, yasalaşması, Türk siyasal yaşamındaki olumsuz yönlere sürmesini sağlayabileceği gibi, yeni olumsuz gelişmeleri de gündeme getirebilecektir."

Basında teknelci oyunlar

Başın hayatındaki son gelişmeler bu işkolunda çalışanlar açısından, - basın yayın organlarının kamuoyu oluşturmada etkinliği gözönüne alındığında - giderek ülkemiz geleceği açısından kaygı verici durum almıştır. Kimilerince, "Küçük Amerika olma isteği bu kez başında yine ağırlık kazandı," kimilerince de "Başında 12 Mart muhtırası geliyor," şeklinde yorumlanan kaygı verici gelişmelerin odak noktasını kağıt darlığı oluşturmamaktadır.

"Genel Kurul neden Ankara'da toplanıyor?"

TMMOB'ye bağlı meslek odaları, tek bir istisna ile kongrelerini tamamlamış bulunuyor. Mimarlar Odası ise başlayan, ama tamamlanmayan Genel Kurulu ile bu tek istisnayı oluşturuyor. Mimarlar Odasının Ankara'da çalışmalarına başlayan kongresi, İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesinden alınan tedbir kararı nedeniyle ertelenmiş durumda.

Mimarlar Odasında kongrenin ertelenmesi yol açan gelişmeler, kongrenin toplanacağı yere ilişkin olarak Oda Yönetim Kurulu'nun sıkıyönetime başvurusu üzerine başlamıştı. Oda Yönetim Kurulu, geçen yıl toplanan Genel Kurul tarafından bu yıl toplanacak Genel Kurul toplantı yerinin İstanbul olarak saptanmasına karşın, bu konuda sıkıyönetime bir yezî ile başvurmuştu. Oda Yönetim Kurulunun farklı siyasal görüşlerde olan üç üyesinin haberi olmadan yapılan bu başvuru ile sıkıyönetim kararının yorumlanıyor ve geçen yıl alınan kongre kararını hatırlatılmaksızın, kongrenin Ankara'da toplanmasına ilişkin Yönetim Kurulu yorumunun "teyidi" isteniyordu.

Mimarlar Odası yöneticilerinin, Ankara'da toplanması durumunda Genel Kurulda kendi siyasal çizgilerinin daha avantajlı durumda olacağını hesapladığı anlaşılabilir tutumları sonucunda, Genel Kurul için Ankara'da bir salon tutuldu. Her zaman yapılanı tersine salon için kaparo verildi ve salonun kirası peşin olarak ödendi.

Konunun öğrenilmesinden sonra, Genel Kurul kararlarının uygulanması gerektiğini belirten İstanbul ve İzmir subelerinin itirazı üzerine Oda Yönetim Kurulu tarafından sıkıyönetime bir kez daha başvuruldu. Bu kez sıkıyönetim komutanlığı tarafından izin verilmesine karşın Genel Kurul kararlarının uygulanması birinci derece sorumlu bulunan Oda Yönetim Kurulu zamanın geç olduğunu, salonun tutulduğunu ve duyuruların yapıldığını belirterek Kongre'nin Ankara'da toplanmasına ısrar etti. Konunun TMMOB Yönetim Kurulunda görüşülmesiyle de sonuç değişmedi ve TMMOB Yönetim Kurulu tarafından benzer gerekçelerle dokuza beş çoğunlukla alınan kararla, Genel Kurulun Ankara'da toplanmasına uygun görüldü. Ankara'da çalışmalarına başlayan Genel Kurul, İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesine, Genel Kurul kararlarını hayata geçirmek konusunda yapılan başvuru sonucunda, bir mahkemenin aldığı tedbir kararı uyarınca ertelendi.

Mimarlar Odası Genel Kurulunun yakın bir gelecekte toplanması bekleniyor. Oda Yönetim Kurulunun önünde hâlâ iki seçenek bulunuyor. Mimarlar Odası Genel Kurulu ya İstanbul'da toplanacaktır ve böylelikle üye iradesi hayata geçirilecektir; ya da yapılanı geçeri kılabilmek için çeşitli hukuکی formüller aranacaktır. Ve hiç kuşkusuz yönetimde kalmak uğruna üye iradesinin hiçe sayılmasında ısrar edilmesi, meslek odalarında olumsuz bir sürecin başlangıcı olacaktır.

Gelişmeler ilk olarak İzmir'de başlamış, Hürriyet Gazetesi, çok sayıda magazin gazetesiye sahip olmama karşın, özendiği ABD'li basın tekelleri gibi yerel gazetelere el atmış, Ege Ekspres Gazetesi'ni satın almıştı. Bölge gazetesi olmamasına karşılık, öteden beri tekelleşme sevdasında olan Yeni Anar patronları, Hürriyet'in Ege Ekspres'i alması üzerine harekete geçmişler, çatım altından sosyal demokrat bir milletvekili de çıkartan ve de çalışmaları hiçbir sosyal hak vermeyen ve toplu iş sözleşmesi yapmaya yanaşmayan sol görüşlü Demokrat İzmir Gazetesi'ni yönetecek kadar hisseyi ele geçirmişti. İkinci gelişme de Yeni Anar patronlarının, şirketin bakanlıkça onaylamasından sonra, Demokrat İzmir'i ekonomik gazeteye dönüştürme kararlarının, Hürriyet'e yeni bir düşünce vermesi oldu. Demokrat İzmir'in kıtlık değiştirmesinin yanı sıra, İstanbul'da sol görüşlü gazetelerin İzmir'e geç gelmesi ve habercilikte geç kalmaları nedeniyle, Ege'de ortaya çıkan sol gazete boşluğunu doldurma hazırlığına başladı Hürriyet. Elde edilen bilgilere göre Hürriyet, ya politikanın da yer aldığı magazin gazetesi Ekspres'i yine aynı tablo olarak bırakacak bir başka yerel gazete çıkaracak, ya da Ekspres'in adını değiştirerek bir sol gazete olarak okurlara sunacak...

Yeni Anar patronlarının daha da büyük tekelleşmeye şimdilik mali güçlerinin elverişli olmamasına karşılık, bu özelliğe fazlasıyla sahip olan Hürriyet, beklenilmeyen bazı olaylar yüzünden yerel gazeteler düşüncesini geçici bir süre için bir kenara iterek, gözlerini iyice büyük işlere çevirmiş, hergeçen emgen tekel olabilmek için çalışmalarını İstanbul'a kaydırmıştır. Bu kentte amaçlanan, ilk olarak Türk Haberler Ajansı (THA)'na sahip olabilmektir. THA'nın iyiden iyiyeye mali bunalıma girmesi üzerine harekete geçilmiş, Ajansın sahibi durumunda olan Kadri Kayabağ'a 10 milyon lira önerilmiştir. Pazarlığın kesin olarak ne zaman ve nasıl sonuçlanacağı bekleniyor artık.

Hürriyet'in hürri bu kadarı da kalmıyor. Amaçları belli kişilerle öldürülen Abdî İpekçi'nin boşluğunun doldurulmaması nedeniyle bocalama içine giren Milliyet Gazetesi'ne de alımkar oldu. Budüşüncede olan Hürriyet patronunu kaygılandıran ise, çalışanların bu satışa karşı çıkmaları sonucu ayrılmaları üzerine verilmesi gereken, yaklaşık 400 milyon liralık tazminatıdır.

Hürriyet bu konudaki önlemlerini sürdürürken, burjuvazi işi kotarmak için Milliyet'e bir başka alıcı çıkardı. Bir zamanlar en çok para veren fakat bir saman alevi gibi cubucak yanıp sönen Yeni İstanbul'un sahibi, Milliyet'in yeni patronuğuna talip oldu. Burjuvazi kumpas kurmuş, Milliyet emekçilerine "Eğer satılacaksa kötülerden az kötü olanı olsun," dedirtme uğraşına girmişti.

NOT...

FERHAT GÜN

"Sol" kol!...

İlk önce Dünya gazetesinin 22 Ekim 1978 günlü sayısının birinci sayfasında yayınlanan şu haberi okuyalım:

"- İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan (Ana Komuta Merkezi)'nin yaptığı son değerlendirmeler (Marksist-Leninist Propaganda Birliği) adlı örgütün solu provoke etmek için yabancı ajanlarca kurulduğunu ortaya çıkarmıştır.

"Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği adlı örgüt ilk defa Sibel Erkan olayında görev alarak Hüseyin Cevahir'i öldüren emekli deniz yarbayı Cihangir Erdeniz'in ölümünü üstlenerek ortaya çıkmıştı. Aynı örgüt ikinci kez MHP İstanbul İl Başkanı Recep Haşatlı ve oğlu Murat Haşatlı'nın ölümlerini olayını üstlenerek şimşekleri üstüne çekmiştir..."

Dünya gazetesinin Ankara kaynaklı haberi ilginç bir şekilde devam ediyor ve Emniyet Genel Müdürlüğü Önemli İşler Dairesinin konuyla ilgili (Çok Gizli - Zata Mahsus) başlıklarıyla üst kademe görevlilerine gönderdiği bir yazıdan da söz ediyor. Onu da okuyalım:

"- Emekli deniz yarbayı Cihangir Erdeniz, İstanbul İl Başkanı Recep Haşatlı ve oğlu Murat Haşatlı'nın ölümlerini üstlenen Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği adlı örgütün sol hareketi böhme, tehdit ve terör yaratmak için Türkiye'den çıkarılan yabancı uluslar tarafından finanse edildiği kanısına varılmıştır. MLSPB adını taşıyan örgütün üstlendiği eylemleri değerlendiren Emniyet Genel Müdürlüğü Ana Komuta Merkezi ve konuyla ilgili kovuşturmayı yükümlenen birimlerimizin verdiğimiz raporların değerlendirilmesi bu sonuca varmamıza etken olmuştur..."

Adından "çok sıkı solcu" olduğu anlaşılabilir örgüte ilgili olarak çıkan bu haber, aradan dört ayı aşkın bir zaman geçmesine karşın ilgili resmi makamlarla teklip edilmiş değildir. Haberde önemli iddia ve resmi bir belgeden tırmak işi alıntılar vardır.

Aynı örgüt, daha önceki bir tarihte de mizansenle babasından 800 bin lira koparmaya çalışan bir iş adamının oğlunun ortaya çıkarılmasında adı geçen örgüttür. Söz konusu olayda, bir iş adamının oğlu, zengin babasına, güya bu örgütün müdürünü taşıyan tehdit mektupları göndermiş ve o mektuplarda da şöyle demişti:

"- 800 bin lirayı filan yere bırakmazsan oğlun öldürülecektir..."

Ve güya hayırlı evladın birkaç perdelik bu oyunu açığa çıkarılmış ve ondan sonra olayı karanlıklara gömülmüştü. Ve bu arada burjuva gazetelerinden birinde polislin bir açıklamasına yer verilmmişti. Polisin açıklamasında, adından deşet saçan bu örgütün kontrol altında tutulduğu ve bu işin açığa çıkarılmasında işe yaradığı söylenmişti.

İş adamına gönderilen MLSPB müdürlüğü mektupları polis postalamıştı. İşin bu yanını öbür gün gazetelerden öğrenen hayırlı evlat da, araziye uyus, polis tarafından alınan ifadesinde, kendisinin bu örgüt tarafından kaçırıldığı süsünü verince yakayı ele vermişti!...

Bizce olayın bu kısmı burjuva basınının yeri-sirası geldikçe koruyucu kanatlarının altına gizlenen rezilliklerle ilgilidir.

Dünya gazetesinin teklip edilmeyen haberi üzerinde durmak gerek.

Ancak, Milliyet gazetesinin 23 Şubat 1979 günlü sayısının 9. sayfasında yayınlanan şu habere de göz atalım:

"- Siyasal polis tarafından ortaya çıkarılan MLSPB örgütü üyeleri ile ilgili soruşturma sürdürülürken, yakalanan sanıklar, Recep Haşatlı ve oğlunun öldürülmesi olayına katılmadıklarını, cınayeti işleyenleri de bilmediklerini kaydetmiş, (Haşatlı ve oğlu bağlı bulunduğumuz örgüt tarafından öldürüldü. Ancak biz bu olayın içinde değildik. Kendilerini kimlerin öldürdüğünü de bilmiyoruz) demişlerdir..."

Şimdi sayın okurlar, bazı olayların filmlerde saptanmasına benzer biçimde bir gerlye dönüş yapalım ve filmin ilk bölümünü gene hatırlayalım.

Ne deniyordu Emniyet Genel Müdürlüğü Önemli İşler Dairesinin üst kademe görevlilerine gönderdiği "Çok gizli - zata mahsus" başlıklı yazısında? Lütfen dikkat:

"- ... Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği adlı örgütün sol hareketi böhme, tehdit ve terör yaratmak için Türkiye'den çıkarılan yabancı uluslar tarafından finanse edildiği kanısına varılmıştır..."

Şimdi de 4 Mart 1979 tarihli Hürriyet gazetesinin manşeteki haberini okuyacağız. İstanbul'da Cerrahpaşa Hastanesi personelinin maaşı olan 15 milyon 181 bin 704 liranın silahlı soygunla gaspedilmesiyle ilgili haberde Hürriyet bakın ne diyor:

"- Türkiye'nin en büyük soygununu gerçekleştiren, Cerrahpaşa Hastanesi personel maaşı olan 15 milyon 181 bin 704 lirayı ele geçiren MLSPB militanları, güvenlik kuvvetlerinin dün de süren tüm araştırmalarına rağmen bulunamadı..."

Görüyor musunuz "Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği" adlı örgütün serüvenini?..

Şimdi belleklerinizi bir yıklayınız, ya da burjuva basınının büyüklüğünün son bir yıllık terör haberlerini nasıl verdiğini merak ederseniz bir karıştırınız koleksiyonlarınızı.

- MLSPB!... Yani Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği!...

Şu işe bakın: Emniyet Genel Müdürlüğünün önemli şubeleri bu örgütün ne amaçla ve hangi kaynaklarla kurulduğunu saptamış durumda! Daha sonra "ortaya çıkartıldığı" haber verilen bu örgütün bazı üyeleri, kendilerinin bu örgüte bağlı olduklarını itiraf ediyorlar, ama öldürme olaylarına katılmadıklarını söylüyorlar.

Ve daha sonra gene bu örgüt üyeleri 15 milyonluk soygunu yapıyorlar!... Görüyor musunuz siz işi?..

Bu ilginç ve iğrenç oyun, televizyon reklamlarının süslediği "Solca 49 grup" sahnesinde dans eden "halkın çocukları"ni besleyen sennayenin "sol" koluna, yani beşinci koluna armağan olsun...

Sizin aklınıza başka birşey geliyor mu?...

Hükümet kesin tercihi yapmak zorundadır

GALİP TEKİN

Türkiye son birkaç yıldır tarihinin en büyük ekonomik bunalımını yaşıyor. CHP ağırlıklı hükümet, kurulduğundan bu yana, umudunu taze paraya bağlayıp günlük önlemlerle durumu idareye çalıştı. Ancak, ne taze para geldi, ne de IMF'nin ünlü yeşil ışığı yandı. Umudunun gerçekleşmesi için Türkiye halkına beklemeyi, sabrı öğütleyen hükümet, beklemeyle kendi umudunun gerçekleşmediğini gördü. Bu duruma son gelişmeleri de eklediğimizde, iktidarın bir yol ayrımına geldiğini ve temel bir ekonomik ve siyasal tercih yaparak önündeki seçeneklerden birini seçmek zorunda olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü artık "geçici çözümlerle bugünü kurtarma" politikasının yetersizliği, iflası apaçık gözler önüne serilmiştir. Öyleyse, nedir iktidarın önündeki bu seçenekler?

EMPERYALİZMİN VE TÜRKİYE BURJUVAZİSİNİN SUNDUĞU SEÇENEK

Burjuvazi, özellikle son sıralarda, önerdiği programı açık seçik ortaya koymuştur. IMF'nin programının hemen hemen aynı olan bu programın iki temel özelliği var. Gerek Türkiye burjuvazisi, gerek emperyalist güçler, her şeyden önce, bunalımdan çıkışı Türkiye'nin kapitalist dünya ile daha fazla bütünleşmesinde görüyorlar. Bu nedenle de, Türkiye'nin bağımlılığını azaltacak tüm girişimlere karşı çıkıyorlar. Bu karşı çıkmanın en belirgin örnekleri son aylarda görüldü. CHP ağırlıklı hükümet, kısmen kapitalist dünyayı tehdit amacıyla da olsa, yeni mali kaynaklar, yeni ticaret olanakları arama yoluna gitti. Bu arayışlar, kısa dönemde fazla somut bir sonuç vermese de, gerek gelişmiş kapitalist ülkelerde, gerek Türkiye burjuvazisine kuşku yarattı. Bu çevreler, Türkiye'nin geri ülkeler ve komşu sosyalist ülkeler ile ilişkilerini yoğunlaştırmasına karşı çıktılar. Ecevit'in Libya gezisi konusunda, dinci basında bile, takımlan olumsuz tavır da aynı kaygılardan kaynaklanıyordu.

Çünkü emperyalist güçler Türkiye'yi kendi etki ve denetim alanı içinde tutmak istemektedirler. Sürekli olarak uluslararası mali kuruluşlara avuç açma durumunda olan bir ülkenin bu bağımlılık zincirini kırması çok güç olacaktır. Batının Türkiye'ye karşı izlediği "ne ondur, ne öldür" politikası buradan kaynaklanmaktadır. Oysa, alması mali kaynakların, yeni ticaret kanallarının ortaya çıkması, bu politikanın etkisini azaltacaktır. Başka bir deyişle, özellikle son sıralarda, emperyalist güçler hükümetin dış politikada yeni bir yöneliş arayışlarını ciddiye alınıp görünmektedirler.

Nitekim Guadeloupe zirvesinde ve onu izleyen Bonn toplantılarında Türkiye'ye ivedi yardım konusunun görüşülmüş olmasında, İran olayları ile birlikte, sözü edilen bu kuşkuyla da rolü olmuştur. Açık ki bu durumun sonucu, Türkiye'nin kayıtsız şartsız desteklenmesi olmamıştır. Aksine, "ivedi" yardımın IMF önerilerinin uygulanması koşuluna bağlanması yoluyla, bağımlılık zincirinin pekiştirilmesi amaçlanmaktadır. IMF önerilerinin özüne inildiğinde, yukarıda sözü edilen, burjuvazinin programının ikinci temel özelliği ortaya çıkmaktadır. Bu, Türkiye ekonomisi üzerindeki kamu denetiminin azaltılması ve ekonomide piyasa mekanizmasının gide-

rek artan ölçüde egemen kılınmasıdır. TUSİAD yetkililerinin Şubat başlarında Avrupa'ya yaptıkları gezi sonrasında hükümete sundukları "dış yardım notu"nda bu özellik çok belirgin bir biçimde sergilenmiştir. Şöyle deniyor bu nota: "Türkiye 'çıkılmazdan' kendi gücü ve uygulaması ile kurtulabilir. Türkiye 'çıkılmazdan' kurtulmak için uygulayacağı politikaları kendi seçme durumundadır. Bu politikalar diğer ülkelerde denenmiş, başarılı olduğu görülmüş akılcı ekonomi kurallarına dayalı olmalıdır."

KAMU DENETİMİNE KARŞI PİYASA MEKANİZMASI

Ve büyük burjuvazinin temsilcileri bu "denenmiş, başarılı olduğu görülmüş akılcı ekonomi kuralları"nın neler olduğunu açıklamakta gecikmiyorlar:

"Türkiye 'çıkılmazdan' kurtulmak için dinamik faktörleri eskiden olduğundan daha fazla tahrik etmek ve kullanmak zorundadır. Ekonomide 'dinamik' faktör rekabet unsurudur. Türkiye gibi bir ülkede ekonomik faaliyet, yarı 'bürokratik karara dayalı ve zarar esas' ile sürdürülemez... Önemli olan mülkiyeti ister kamuya ister özel sektöre ait olsun tüm kuruluşların 'piyasa mekanizması' içinde üretimlerini sürdürmeleridir."

TUSİAD yetkilileri özellikle kamu iktisadi kuruluşlarının durumuna değinmek zorunluluğunu duyuyorlar: "Önemli olan, bir ülke ekonomisinde Kamu İktisadi Kuruluşlarının payının büyüklüğü veya hükümetlerin bu payı büyüme arzusu, girişimleri değildir. Eğer hükümetler Kamu İktisadi Kuruluşlarının 'piyasa mekanizması' içinde üretimlerini sürdürmelerine imkan verecek koşulları sağlıyorlarsa ekonomik açıdan sorun ortadan kalkar."

Eğer Türkiye ekonomisinde bu "denenmiş, başarılı olduğu görülmüş akılcı ekonomi kuralları" geçerli kılınrsa, yani "ekonomisi kânn esas olduğu bir piyasa mekanizmasına dayalı biçimde işliyorsaydı", Türkiye "batının ekonomik entegrasyonuna katılabilir". Demek ki, piyasa ekonomisi koşullarını geçerli kılanın ödüllü kapitalist dünya ile daha sıkı bir bütünleşme olacaktır.

TUSİAD'ın notunda, bu reçeteye uygulanması ne olacağı da yer alıyor:

"Bir ülke 'piyasa mekanizması'ni tamamen ihmal ederek de ekonomisini yönetmek tercihi yapabilir. Ancak bu tercihi olan ülkenin, batı ülkeleri topluluğundan ekonomik işbirliği ve anlayış bekleyişinde olmaması gerekir. Batı ülkeleri topluluğu, kendi inançlarına ters düşen bu tip hatalı politika uygulamalarının faturalarını ödemeyi hiçbir zaman istemezler."

Aynı görüş, bir kez de ekonomiyi planlama çabalarına ilişkin olarak yinelenip vurgulanıyor:

"Batı ülkeleri topluluğu, ülkelerin planlama çabalarına ve ıddialı ekonomik planlarına hiçbir zaman karşı olmaz. Fakat bu planlar, her şeyin bürokratlara yönlendirilebileceği inancına dayanıyorsa bu tip planların batı ülkeleri topluluğuna gerçekçi sayılıp desteklenmesi beklenmemelidir... Türkiye bugüne kadar ki uygulamaya devam etme tercihinde bulunabilir. Ancak ... bu tip bir politika uygulamasında olan Türkiye'nin sorunları batı ülkeleri topluluğunu ilgilendirmez."

KILAVUZU IMF OLAN

Bu görüşler, "karma ekonomi" aldat-

DÖNEMECİN EŞİ

TUSİAD'ın hükümete dayattığı ekonomi politikası, devlet denetiminin piyasa mekanizmasına terk edilmesini öngörüyor...

macasının ve "dış yardıma dayalı planlı kalkınma stratejisi"nin gerçek niteliğini sergilemekte, bu politikaların iflasını vurgulamaktadır.

Emperyalist güçlerin ve Türkiye burjuvazisinin iktidara sunduğu seçenek çok açıktır: "Eğer yardım istiyorsanız, iktisadi hayata karışmayı, planla yönlendirmeyi bir kenara bırakıp piyasa ekonomisinin gereklerini yerine getirin."

Devalüasyon konusundaki tartışma da buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü, hükümetin tasarladığı katli kur sistemi (yani yurda giren dövizlerin kaynaklarına göre farklı kur uygulanması, prim verilmesi) TL'nin fiilen devalüasyonu anlamına gelir. Ancak böylesine bir uygulama, ekonomik hayata devlet müdahalesinin artması demektir. Oysa, devalüasyon böyle bir soruna yol açmadan piyasa mekanizması aracılığıyla etkilerini gösterir. Aradaki bu önemli fark nedeniyle IMF ve büyük sermayenin ağır basan kesimleri devalüasyon konusunda direnmektedir.

Burada, burjuvazinin bir diğer isteği de değinmek gerekir. Çünkü yalnızca piyasa mekanizmasının işbirliğinin artırılması değil, aynı zamanda devlet aygıtı üzerindeki denetimlerin artırmayı da istemektedirler. İstanbul Sanayi Odası Başkanı Nurullah Gezgin'in şu sözleri bu özlemi dile getiriyor: "... uygulamada bürokrasiyi yapıcı, dinamik bir çalışma gayreti içinde üretici kuruluşlarla gönül ve işbirliği düzenine getirmek temel ilke olmalıdır." (Milliyet, 3 Mart 1979, s. 12) Yani bürokrasinin sanayi burjuvazisi ile "gönül ve işbirliği" içinde çalışmasını, daha açığı, devlet aygıtının kendi emirlerine verilmesini istemektedirler.

Gerek Türkiye burjuvazisinin, gerek emperyalist güçlerin hükümete sundukları programda IMF'nin çok önemli bir yeri ve rolü vardır. TUSİAD notunda bu nokta da büyük bir açıklıkla ortaya konmaktadır: "Türkiye yarı oturma ve uzun vadeli ekonomik politikaları konusunda açık bir inanç yaratmadan bugünkü probleminin çözümünü sağlayamaz. Bu inanç, ekonominin piyasa koşulları içinde güçlendirilmesine dönük aşgari ve zorunlu ekonomik kuralların uygulanacağını gösteren davranışlarla yaratılabilir... Türkiye'nin doğru yönde uygulamalara geçtiğini dünyaya duyuracak organ olarak IMF önem kazanmaktadır. IMF'nin, Türkiye'nin doğru ekonomik politika uygulamaya başladığına ilişkin duyurusu olmadan, batı ülkeleri topluluğundan Türkiye'nin finansman kaynağı bul-

BURJUVAZİ ÖZELLİKLE SON SIRALARDA, ÖNERDİĞİ PROGRAMI AÇIK SEÇİK ORTAYA KOYMUŞTUR. IMF'İN PROGRAMININ HEMEN HEMEN AYNI OLAN BU PROGRAMIN İKİ TEMEL ÖZELLİĞİ VAR. GEREK TÜRKİYE BURJUVAZİSİ, GEREK EMPERYALİST GÜÇLER, HERŞEYDEN ÖNCE, BUNALIMDAN ÇIKIŞI TÜRKİYE'NİN KAPİTALİST DÜNYA İLE DAHA FAZLA BÜTÜNLEŞMESİNDE GÖRÜYÖRLER. BU NEDENLE DE, TÜRKİYE'NİN BAĞIMLILIĞINI AZALTACAK TÜM GİRİŞİMLERE KARŞI ÇIKIYORLAR.

ması imkansızdır."

Görüldüğü gibi, yerli ve yabancı tekelci büyük burjuvazi, iktidarı temel bir ekonomik ve siyasal tercih yapmaya zorlamakta ve "bu tercihi bizim istediğimiz yönde yapmazsan, yardım falan beklemeyin" demektedirler.

İŞÇİ SINIFININ VE EMEKÇİ KİTLELERİN SEÇENEĞİ

İktidarın önündeki diğer seçenek ise Türkiye İşçi Partisi'nin Demokratik İktisadi İçin Plan'ında açık bir biçimde ortaya konmuştur. Bu seçenek, her şeyden önce, bugünkü bunalımın nedenleri, kaynakları konusundaki çözümlemeye dayalıdır. Buna göre, hızlı enflasyon, büyük dış ticaret açığı ve yaygın işsizlik biçiminde ortaya çıkan bugünkü bunalımın kökeninde Türkiye'nin iç ekonomik yapısı ve dış ekonomik ilişkileri yatmaktadır. Dolayısıyla, bunalım çözümü bir yanda dış ekonomik ilişkilerde köklü bir değişiklik, yeniden yönlendirmeye zorunlu kılmaktadır. Açık ki böyle bir politika, burjuvazinin dayattığı, "kapitalist dünya ile ilişkileri sıkılaştırma" politikasının tam karşıtıdır. Çünkü Türkiye'nin emperyalizme bağımlılığını azaltmayı, giderek ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bunun için de, Türkiye'nin dış ekonomik ilişkilerinin, başta Orta Doğu ülkeleri olmak üzere diğer geri ülkelere ve özellikle sosyalist ülkelere yönlendirilmesini zorunlu görmektedir.

ĞİNDE HÜKÜMET

Hükümet karşısında büyük sermayeyi temsil eden Odalar Birliği devalüasyonu kaçınılmaz görüyor...

Öte yandan, *Demokratikleşme İçin Plan*, Türkiye'nin iç ekonomik yapısındaki köklü değişiklikler de ekonomik bunalımın çözümü için ön koşul olarak görmektedir. Bu, herşeyden önce, piyasa mekanizmasının işlerliliğinin artırılmasını değil, aksine, gerçekten etkili bir planlama ile ekonominin daha büyük ölçüde kamu denetimine alınmasını gerektirmektedir. Dış ticaretin tümüyle devletin denetimi altına alınması, iç piyasanın etkin denetimlinin sağlanması bu doğrultuda ilk adımları oluşturacaktır. Kuşkusuz, tüm bunları gerçekleştirmek için, tekelci sermayenin, büyük burjuvazinin gücünün hedef alınması zorunlu olacaktır. Başka bir deyişle, burjuvazinin bunalımdan çıkış programı, doğal olarak, beraberinde işçi ve emekçilerin kemerleri sıkma zorunda bırakılmasını getirirken *Demokratikleşme İçin Plan*, bunalımdan çıkışın faturasını, bu durumun sorumlusu olan tekelci, büyük sermayeye ödetmeyi amaçlamaktadır.

Görüldüğü gibi bu seçenek de siyasal iktidarın belirli doğrultuda bir ekonomik ve siyasal tercih yapmasını zorunlu kılmaktadır.

ORTA YOL ARAYIŞI BOŞUNADIR

Bunalımdan çıkış için bu ikis dışında başka bir seçenek yoktur. Ancak, CHP ağırlıklı hükümetin bu iki seçenek dışında bir orta yol aradığı da dikkatlerden kaçmıyor. Bu durum, hazırlanan önlem paketlerinin açıklanan içeriğinde ve başta Başbakan olmak üzere hükümet yetkililerinin yaptıkları açıklamalarda açıkça görülüyor. Örneğin, Paris toplantılarının ertesinde Maliye Bakanı "IMF'yi görmemizle gelemeyiz", diye demeyi verirken (*Milliyet*, 4 Mart 1979, s. 8), Başbakan Ecevit hazırlanan yeni önlem paketini, "bu ekonomiyi güçlendirme programını dışardan yardım almayı kolaylaştırmak için değil, tam tersine dış yardımsız ekonomimizin darboğazlarını aşabilmek amacıyla hazırlıyoruz... Sorun Türkiye'nin kendi başına ayakta durabilme, kendi gücüyle kalkınmasını sürdürebilme sorunudur" diye sunuyordu. (*Milliyet*, 10 Mart 1979, s. 12) Öte yandan, adı açıklanmayan bir hükümet yetkilisi, "IMF ile hükümet arasındaki görüş ayrılığı ilkelerde ya da önlemlerin niteliğinde değil, öncelik arasında ve uygulama zamanlamasıyla ilgilidir", demektedir. (*Milliyet*, 6 Mart 1979, s. 8) Dış İşleri Bakanı Gündüz Ökçün'ün AET ülkelerinin büyükelçileri ile yaptığı top-

lantıda, Türkiye'nin bu ülkelere ihracatı üzerindeki tüm kısıtlama ve kotaların kaldırılmasını isteyerek, "aksi halde, beş yıl sonra Türkiye'nin ticareti çok değişik bir biçim alacak, alışverişlerimizde ağırlık AET dışındaki ülke ve bölgelere kayacaktır" (*Milliyet*, 5 Mart 1979, s.8) dediği günlerde, Devlet Planlama Teşkilatı'nda Türkiye'nin dış ticaretinin alabileceği yeni yönler konusunda bir araştırma başlatılıyordu.

Bu yazı yazıldığı sırada "Ekonomiyi Güçlendirme Programı" henüz açıklanmış olmadığı için, bu programın dış kredi sağlamaya mı yöneleceği, yoksa Başbakanın dediği gibi dış yardımsız yaşamın koşullarını mı düzenleyeceği açıklik kazanmış değildir. Öte yandan, ikinci yol benimsense bile, hazırlanan programın bu doğrultuda atılması gerekli önemli adımları içerip içermediği, böyle

bir değişikliği gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceği konusunda da kesin birşey söyleme olanağı yoktur. Açıklık kazan tek nokta, bu konudaki siyasal kararın henüz verilmemiş olmasıdır.

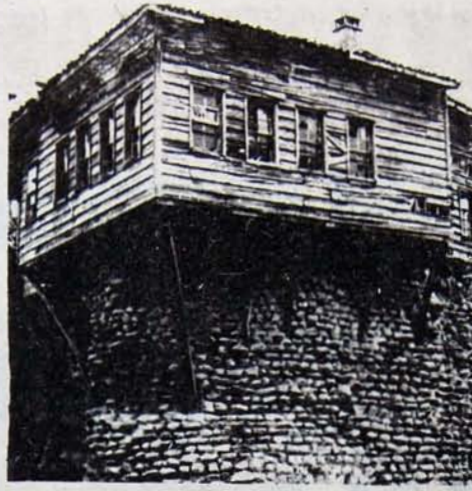
Burada önemli olan, Ecevit hükümetinin bir an önce, bugüne kadar izlediği "orta yol" arayışlarının başarısızlığını görüp, artık gelip dayatmış olan, "temel ekonomik ve siyasal tercih" zorunluğunu göğüsleme ve önündeki seçeneklerden birini seçme zamanının gelmiş olmasıdır. Bu konudaki kararın daha fazla ertelenmesi bunalımın daha da yoğunlaşmasından başka bir sonuç doğurmayacaktır. Türkiye'nin son yıllardaki deneyim, bunalımların ertelenerek çözülmeyeceğini açıkça göstermiştir.

Hükümet, ya emperyalizm ve büyük burjuvazi ile uzlaşmaya dayanan politikayı sonuna kadar götürerek, ekonominin işleyişini piyasa mekanizmasının

HÜKÜMET, YA EMPERYALİZM VE BÜYÜK BURJUVAZİ İLE UZLAŞMAYA DAYANAN POLİTİKAYI SONUNA KADAR GÖTÜREREK, EKONOMİNİN İŞLEYİŞİNİ PİYASA MEKANİZMASININ "DENENMİŞ, BAŞARILI OLDUĞU GÖRÜLMÜŞ AKILCI EKONOMİ KURALLARINA", DOLAYISIYLA EMPERYALİST GÜÇLERİN VE BÜYÜK BURJUVAZİNİN EMİN ALLERİNE TESLİM EDECEKTİR; YA DA, GENİŞ EMEKÇİ KİTLELERİN TALEPLERİ VE ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDA BİR POLİTİKA İZLEYEREK, DEMOKRATİKLEŞME İÇİN PLAN'DA YÖNÜ BELİRLENEN KÖKLÜ DEĞİŞİKLİKLERİ GERÇEKLEŞTİRECEK UYGULAMALARA GİRİŞECEKTİR. ANCAK BU İKİNCİ YOL SEÇİLDİĞİNDE ECEVİT'İN SÖZÜNÜ ETTİĞİ, "YURTTAŞLARIMIZIN BÜYÜK KATKISI" GERÇEKLEŞECEK, ANCAK O ZAMAN "HALKIMIZ TÜNELİN UCUNDAKİ İŞİĞİ GÖRENEK GEREKLİ ÖZVERİDE" BULUNACAKTIR.

"denenmiş, başarılı olduğu görülmüş akılcı ekonomi kurallarına", dolayısıyla emperyalist güçlerin ve büyük burjuvazinin emin ellerine teslim edecektir; ya da, geniş emekçi kitlelerin talepleri ve çıkarları doğrultusunda bir politika izleyerek, *Demokratikleşme İçin Plan*'da yönü belirlenen köklü değişiklikleri gerçekleştirecek uygulamalara girişecektir. Ancak bu ikinci yol seçildiğinde Ecevit'in sözünü ettiği, "yurttaşlarımızın büyük katkısı" gerçekleşecek, ancak o zaman "halkımız tünelin ucundaki işiğ görenek gerekli özveride" bulunacaktır. Aksi takdirde, siyasal iktidar, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm ilerici, demokratik güçleri karşısında bulacaktır. Çünkü, emekçi kitlelerin büyük burjuvazi lehine çözümler ve orta yol arayışlarının yükünü çekmeye ne gücü kalmıştır, ne de niyeti vardır.

Büyük sermayenin konut vurgununa son!

Yeni kira yasası konut sahiplerine kanat geriyor

Çağımız yoğun bir kentleşme sürecine tanık olmaktadır. 1940-60 yılları arasında dünya nüfusunun yüzde 31 artmasına karşın, kentsel nüfus yüzde 74 oranında artmıştır. Özellikle gerikalmiş ülkelerde, bu arada ülkemizde de yüksek oranda nüfus artışının yanında, hızlı ve sağlıklı bir kentleşme yaşanmaktadır. Öyle ki aynı dönemde gelişmiş ülkelerde kentsel nüfus yüzde 50 dolaylarında artarken, gerikalmiş ülkelerde bu oran yüzde 120'yi aşmıştır. Bu hızlı ve sağlıklı toplumsal değişim, toplumun mevcut yapısıyla çözemeyeceği çalkantı ve bunalımlara neden olmaktadır.

Ülkemizde kırdan kente akım, kentlerin reel çekiminden değil, kırların besleyemediği nüfusu itmesinden kaynaklandığı için, kentler, dalga dalga yağılan kalabalıklara ne insanca çalışabileceği bir iş, ne de insanca yaşayabileceği hizmetler sunabilmektedir. Bu durumun öne çıkardığı sorunları da burjuvazi kendi çıkarları doğrultusunda sonuna kadar kullanmaktadır. Konut sorununu ele almam.

Burjuvazi nicel boyutlu bir konut sorunu yaratarak, "her aleye konut" sloganını geniş kitlelere yaygınlaştırmakta, mülkiyet edinme eğilimlerini kamçılıyarak, küçük mülk sahibi olmaya şartlandırmaktadır. Konutun oturma gereksiniminden öte, hayatın en önemli ve sağlıklı güvenesi olduğu telkin edilmektedir. Mutlu ve imrenilecek bir hayatın en vazgeçilmez unsurunun bir "yuva" olduğu ısrarla ve her fırsatta vurgulanmaktadır. Banka ikramiyeleri, gazete kuponları, özel çekilişler bu yizden mutluluk yuvaları dağıtmaya vaad eder bu yizden küçük mülkiyete sahip olmanın adı "Hadî gene iyisiniz" ya da "köseyi dönmek" olur. Burjuva partileri ise sorunu, "mutfağında tencere kaynayan bir ev", "yuva hazretti çeken vatandaşlar" biçiminde geçiştirmektedirler. Hükümet programlarında yarım yamalak söylenenler de kağıt üzerinde kalmaktadır.

BURJUVAZİ SORUNU EKONOMİK AÇIDAN SÖMÜRÜYÖR

Emekçi halkın ödediği vergileri: kurulan kentsel altyapının arsa haline getirdiği toprakların vurgunu ve inşaat sektörü, burjuvazinin en çok rağbet ettiği alanlardır. Dışa bağımlı ekonominin yarattığı yüksek oranda para değeri düşüşü sonucunda kitlelerin reel değerlere yönelmesi (arsa, altın, mal vb), bu vurgunun madde temelini hazırlar. Örneğin 1955 yılında İstanbul'da belediye sınırları dışında 20 milyon metrekare toprak satıldığı, arsa fiyatlarının korkunç bir hızla arttığı bilinmektedir. 1952 yılın-

da Maçka'da metrekaresi 150 lirası olan arsanın, 1953 yılında 350-400 liraya, 1954 yılında ise, 2500 - 3000 liraya yükseldiği, yine o günlerin gazetelerinden öğrenilebilir. Yaşadığımız günlerde, gerici lotarya gazetesi Tercüman'ın "İstanbul'da 9 arsa, 9 yarım milyon" başlığıyla dağıttığı kuponlar konumuz açısından ilginçtir.

Konut yapımına gelince, özel kesimin 1954-57 yılları arası sanayi yatırımı 695 milyon iken, taşınmaz yatırıma 1,5 milyar liraya ulaşıyordu. Yine 1958-61 yılları arası özel kesim, yatırımlarının yarısından fazlasını konut yapımına yatırmıştır. 1971 İstatistik Yılığında göre ise toplam 56 bin 113 olan yıllık konut yapımından yalnız 655 adedini kamu, 55 bin 548 adedini özel kesim yapmıştır. Yapı kooperatiflerinin bu orandaki payı ise yüzde 4 dolaylarındadır.

İkinci Dünya Savaşı sonlarından 1960'a ve belli sınırlamalara günümüze kadar, her türlü konut yapımı için vergi bağışıklığı tanınarak, devlete verilmesi gereken milyonlarca liralık vergi sermayedarların kasasında tutulmuştur. Böylece arsa vurgunundan, konut yapımından, inşaat malzemesi satınından (özellikle gecekondu yapımı için) kazanılan milyonlarca liranın üstüne yenileri eklenmiştir. Bu vurgunlar hep masum sloganların gölgesinde yürümüştür. Örneğin "Onbeş Türk'e bir oda" karalaması kullanılarak İstanbul'da 1953 yılı "inşaat yılı", 1957 yılı ise "imar yılı" ilan edilmiştir. Mercedes iktidarı 1956 yılını emlak ve inşaat sermayesinin istekleri uyarınca, görkemli bir şekilde "İstanbul'u yeniden fetih" planı ile açmıştır. Toprak yağmasının en yoğun olduğu yörelere milyonlarca lira lımlık bedeli ya da kentiçi kamu arzalı ya da binası verilerek geniş asfalt yollar açılmıştır. (Sirkeci-Halkalı yolu, Vatan Caddesi, Londra Asfaltı gibi) Böylece İstanbul'un her yöresi gözü doymak bilmeyen vurgunculara peşkeş çekilmiştir.

BURJUVAZİ SORUNU POLİTİK AÇIDAN SÖMÜRÜYÖR

Büyük burjuvazi, enflasyonist politikanın sonucu başdöndürücü bir hızla artan kentsel rant kitlelerin gözünden saklamak için, "gecekonduya tapu" sloganını özellikle seçim öncelerinde kullanarak, kitlelere yapay bir hayat güvenesi vaad ederek, hem onların sözümona bu rant ortak etmiş, hem kendisine politik iktidarın yolunu açan oyları sağlamıştır.

Memurlara hiçbir zaman konut edinme hakkı tanımayan burjuva iktidarlarının işçilere tanımak zorunda kaldığı yetersiz konut kredisi ile de işçiler, ömür boyu kurtulamayacakları bir borcun içine itilmekte: borcu ödeyememe korkusu ile greve gitme ve hak isteme girişkenliği azalmakta; kentiçi ulaşım güçlükleri ve konut sıkıntısı yüzünden fabrika patronlarının dayattığı koşullarda çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Bütün bunlar büyük burjuvazinin halkı mahkum ettiği olumsuz şartların doğurduğu sorunlardan bile, yine büyük burjuvazinin sömürsünlüğü ve sömürü düzenini sürdürmek için ne ince hesaplarla ve ne denli akıllıca yararlandığının göstergesidir.

Verili koşullarda kentlerde konut sorunu, Türkiye İşçi Partisi tarafından yayınlanan "Demokratikleşme İçin Plan, 1978-82"de belirtildiği gibi, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin gereksinimlerini karşılayacak kamu eliyle yapılan kiralık konutlar yoluyla çözümlenebilir. Bunun yanında 1975 verilerine göre nüfusun yüzde 41,9'unun nüfusun onbinde fazla yerleşim merkezlerinde oturan ülkemizde genel olarak kentlerin ve kentleşmenin doğurduğu sorunları, özel olarak konut sorununu; kentli sorunlarını kazanıp getiren bir kaynak, konutu kaç getiren ticaret malı olarak gören kapitalist düzen içinde kalarak tam olarak çözümlenemiyor.

Kiralar konusunda birtakım yasal düzenlemeler var. Örneğin 6570 sayılı yasa. Ancak bu yasanın kiraların belli tarihlerdeki rayçelere göre dondurulmasını öngören 2. ve 3. maddeleri, Anayasa Mahkemesinin 26 Mart 1963 tarihli kararıyla ve "maddelerde öngörülen biçimiyle kira parasının saptanmasına ilişkin düzenlemenin mülkiyet hakkının özünü zedeleyeceği" görüşüyle iptal edildi. Anayasa Mahkemesi, bu maddelerin yeniden düzenlenebilmesi için altı aylık bir süre tanıdı, ancak bu yapılmadı. Bu yasanın tam 15 yıldır 2 ve 3. maddeleri Anayasa Mahkemesi'nin geriye dönük kararı nedeniyle işleniyor.

Ecevit hükümeti de kira paralarının saptanması konusunda bazı girişimlerde bulundu. 4. Beş Yıllık Planda bu konuda şu hüküm yer alıyordu: "Bir yandan yasal kira denetimi yolları etkinleştirilirken, bir yandan da kentsel arsa üretimi ve konut yapımı hızla artırılarak kiraların düşük düzeyde tutulması sağlanacaktır."

Bakanlar Kurulu geçtiğimiz yıl 6570 sayılı "Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun" yerine bir "Taşınmaz Mal Kiraları Kanun Tasarısı" hazırladı. Bu yasadaki kiraların saptanmasına ilişkin birtakım düzenlemeler getiriliyordu. Tasarının ilk biçimine göre, kira değeri şöyle saptanıyordu:

"... Her yıl Şubat ayında Maliye Bakanlığınca yayımlanacak olan, binaların metrekare normal inşaat maliyet bedellerini gösteren cetvelde, her inşaat türü için ayrı ayrı belirtilen en az ve en çok metrekare maliyet değerleri ortalamasının, kiralananın yüzölçümü ile çarpım suretiyle bulunacak olan sayının onbeşte biri en yüksek yıllık, yüzsekende biri en yüksek aylık kullanma karşılığı kira parası bölümü olarak kabul edilir."

Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarıyla Millet Meclisi Başkanlığına sunulan gerekçeli yasa tasarısında kira paralarının saptanmasına ilişkin bir değişiklik yapıldı. Buna göre kiranın saptanması şu hükmeye bağlanıyordu: "Konutlarda kira paralarının hesabında kiralananın bir önceki takvim yılı esas alınarak her yıl Şubat ayında Maliye Bakanlığınca yayımlanacak olan o yıla ait binaların metrekare normal inşaat maliyet bedellerini gösteren cetvelde her inşaat türü için ayrı ayrı belirtilen en az ve en çok metrekare maliyet değerleri ortalamasının kiralananın yüzölçümü ile çarpımı ve buna arsa payı değerinin eklenmesi suretiyle bulunacak sayının yirmide biri yıllık, ikiyüz kırkta biri aylık kira olarak kabul edilir."

Tasarı, kira sözleşmelerinin bu hükümlere uygunluğunun, denetimini sağlayacak hiçbir somut önlem getiriyordu.

NASIL BİR DÜZENLEME YAPILMALI?

Gerek eski yasada, gerek hazırlanan yeni yasada kira paralarının saptanmasında "kiracının durumu" değil, "mülk sahibinin özel mülkiyet hakkının özüne dokunulmaması" esas alınmaktadır. Üstelik, öngörülen düzenlemede bile nasıl bir denetim yapılacağı somutlanmamaktadır. Böylelikle yeni yasa da "kiracı aleyhine" bir durum almaktadır.

Ülkemizde kiracıların çoğunluğunun işçi ve emekçiler olduğu düşünülürse, kira düzenlemelerinin belli bir "asgari ücret oranlamasına" göre yapılması, "kiracıyı gözetin" bir uygulamanın temel şartıdır. Emekçi kitlelere devlet eliyle kiralık konut üretilmesinin yanında, sorunun köklü çözümü, kiraların asgari ücretle bağıntı içinde saptanmasından geçmektedir.

Bugün dünyanın üçte birinde, dünya sosyalist sistemini oluşturan ülkelerde iktidarda olan işçi sınıfı, ilk kez, 18 Mart 1871'de Paris'te "Paris Komünü" ile kendi iktidarını kurarak kendi devletini 73 gün yaşatmış ve dünya işçi sınıfı hareketine çok önemli bir deneyim kazandırmıştı. Fransız işçi sınıfı, Fransa'nın tüm emekçilerini baskı altında inletenlerin, Fransa'nın düşmanları ile işbirliği yaparak, ülkeyi yabancı işgale teslim edenlerin iktidarını alaşağı etmiş, o güne dek dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş yeni bir iktidar yaratmıştı. "Paris Komünü" adıyla tarihe geçen bu yeni iktidar deneyimini Karl Marks şöyle tanımlıyordu:

"Komün, Fransız toplumunun bütün sıhhatli unsurlarını temsil eden, dolayısıyla da gerçek ulusal hükümet olduğu kadar ve aynı zamanda, yani bu sıfatla, emeğin özgürlüğüne kavuşmasının sürekli savaşçısı ve sözün tam anlamıyla Enternasyonal'dir. İki Fransız ilini ilhak etmiş olan Prusya ordusunun gözünün önünde Komün'de bütün dünyanın emekçilerini Fransa'ya ilhak ediyordu." (Karl Marx, Fransa'da İç Savaşın)

Dünyanın ilk sosyalist devletinin kurucusu Lenin, Paris Komünü'nü değerlendirirken yeni iktidarın üç önemli karakteristiğine işaret ediyordu:

1. İktidarın kaynağı, halk kitlelerinin aşağıdan yukarıya gelen inisiyatif olmuştur.
2. Halktan ayrı ve ona karşı kurumlar olan kolluk kuvvetlerinin yerini, halkın doğrudan doğruya silahlandırılması almıştır.
3. Memurlar ve tüm bürokratik görevlerde bulunanlar seçimle iş başına gelmekte ve kendilerini seçen taraftan geri çağrılabilirlerdir.

İŞÇİ SINIFI BURJUVAZİYE KARŞI

18 Mart 1871 günü, mevcut hükümetin, Fransa'yı işgal etmekte olan Prusya'yla işbirliğine girişmesi üzerine, halk tarafından oluşturulan Ulusal Muhafız Merkez Komitesi hareket geçerek, Paris'teki tüm resmi devlet dairelerini işgal etti ve yönetimi ele geçirdi. Merkez Komitesi önce, silahlı işçilere kentte düzeni sağlama görevini verdi. Silahlı ordu kaldırılarak onun yerini silahlı halkın temsilcileri olan "Ulusal Muhafızlar" aldı.

Ulusal Muhafızlar Merkez Komitesi yönetimi ele geçirdikten tam 8 gün sonra, 26 Mart 1871'de Komün seçimleri yapıldı. Genel oyla seçilen Komün Meclisi üyelerinden yirmi biri burjuva mahallelerinden, toplam 85 üyeliğin geri kalanını yarı işçilerden, diğer yarısı da aydınlardan oluşuyordu. Burjuvazinin temsilcileri Komün'e karşı çıkarak bir süre sonra Meclis'ten çekildiler. Komün Meclisi devletin en yüksek kuruluşu olarak, bakanlıkların yerine yeni komisyonlar kurdu. Bu komisyonlar çalışmalarını ilgili olarak Komün Meclisi'ne hesap veriyorlardı ve yasaları Komün Meclisi çıkararak uygulamaya koyuyordu. Komün, toplumda bir demokratikleşme sürecini başarıyla uyguluyordu. Uygulanan önlemlerle işçi ve emekçilere önemli kazanımlar sağlandı. Ancak bütün bu başarıları karşın Komün'ün bazı eksiklikleri vardı ve burjuvazi de boş durmuyordu.

KARŞI SALDIRI

Komün'ün en önemli eksikliklerin-

Paris Komünü 108 yaşında

Özgürlük için ileri!

Paris Komünü'nün en önemli kazanımı, işçi sınıfının iktidarı ele geçirebilmesinin ve ülkeyi yönetmesinin olanaksız olmadığını kanıtlaması oldu. Komün, bu özelliğiyle işçi sınıfı hareketi için unutulmaz bir deney oldu.

den biri, işçi sınıfını politik olarak yönlendirecek işçi sınıfı partisinin yoksun oluşuydu. Bu nedenle örgütlenme tam olarak sağlanamıyor ve alınan önlemlerden yeterli sonuç elde edilemiyordu. Fransa'nın düşmanları eline geçmesini, işçilerin eline geçmesine yeğleyen burjuvazi kısa sürede Paris'te toparlandı ve Komün'e karşı saldırıya geçti. Prusya'nın da desteğine sahip olan Fransa burjuvazisinin silahlı kuvvetleri 20 Mayıs günü Paris'e girdiler. Komünçüler, örgütsüzlük nedeniyle, bu saldırıya karşı ancak 21/22 Mayıs gecesi direniş görüşmelerine başlayabildiler. İlk işleri, bütün halkı direnişe çağırarak bildirdiler yayınlamak oldu:

"Bütün iyi yurttaşlar, ayağa! Barikatlara koşun! Düşman duvarlarının içindedir! Cumhuriyet için, Komün için, özgürlük için, ileri! Silah Başına!" Paris'te burjuvaziye bağlı birliklerle Komünçüler arasında göğüs göğüseye çarpışmalar oldu. Silah gücü olarak çok üstün durumda olan eski hükümette bağlı askerler, kadını, erkeği, çocuğuyla direnen Paris halkına insafsızca saldırdılar. 28 Mayıs günü işçi mahallelerinde ayakta kalan son barikat da düştü. Bundan sonra Komünçülere karşı tam bir kıyım hareketi başladı. 30 binden fazla Komün'cü yarılanmadan kurşuna dizildi. 40 bin kişi hapse atıldı. Fransız işçi sınıfının 73 gün süren iktidar deneyimi böylece sona erdi.

Komün, işçi sınıfının daha sonraki yıllardaki mücadelesinde unutulmaz bir örnek oldu. Komün'ün en önemli kazanımı, işçi sınıfının iktidarı ele geçirebilmesinin ve ülkeyi yönetmesinin olanaksız olmadığını kanıtlamasıydı.

Genç öncü'nün 1. yılı kutlu olsun

19 Mart, İşçi, Köylü, Öğrenci Genç Öncüler Derneği - Genç Öncü'nün kuruluş yıldönümü. 19 Mart 1978'de, 60 bilimsel sosyalist genç tarafından kurulan Genç Öncü'nün, bugün tüm Türkiye'de 60'dan fazla şubesi ve 500'den fazla birim örgütü bulunuyor.

Genç Öncü kuruluşundan bugüne, "NATO'ya Hayır" miting ve toplantılarında, 1 Mayıs 1978 mitinginde, 16 Mart Beyazıt katliamını protesto ey-lemlerinde, Dünya Barış Günü kutlama toplantılarında bulundu, İran halkıyla dayanışma gösterileri düzenledi.

Genç Öncü 7 militan sosyalist ve sosyalist bilim adamı Necdet Bulut için yapılan "Faşizmi Ezeceğiz" mitinglerinin de en başında yer aldı. Genç Öncü'ye yapılan saldırılar yalnızca fiili saldırılarla kalmadı. İran halkıyla dayanışma için düzenlediği gösteriler ve MHP'nin kapatılmasını isteyen bildirisi hakkında davalar açıldı. Bu örneklerin yanı sıra, sayıları belirleminin olanaksız olduğu birçok saldırıya, davalara göğüs gemek zorunda kaldı Genç Öncü. Bugün birçok cezaevinde 100'den fazla Genç Öncü militanı bulunuyor.

Bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinde, gençliğin en başta gelen güvencesi olduğunu dostlarına ve düşmanlarına kabul ettiren Genç Öncü'nün birinci kuruluş yıldönümü kutlu olsun.

Kurultaya doğru CHP

Cumhuriyet Halk Partisi'nin Büyük Kurultay'ı yaklaştıkça parti içi ekipler arasındaki mücadele de yoğunlaşıyor. CHP'nin Ankara il kongresi hazırlığı için yapılan delege seçimleri bu mücadeleyi kamuoyunun dikkatine daha da yaklaştırdı. Baında yer alan ve CHP içindeki çeşitli grupların sözcüleri tarafından ısrarla doğrulanan haberler, delege seçimleri sırasında bugünkü yönetimin tüzüğe ve yasa-yı aykırı girişimleri yürüttüğü yolundaydı. Böylece CHP'nin hemen her kurultay döneminde birinci sıraya çıkan "delege ve seçim sahtekarlığı" tartışmaları yeniden bu partiyle ilgili değerlendirmelerin başlıca konusunu oluşturmaya başladı.

Edinilen bilgilere göre CHP'nin Ankara il kongresi için yarışan grupların sayısı dörde ulaşıyor. Bunlardan birincisi, şimdiki il başkanının başını çektiği "Umut Gürtuna" grubuydu. İkinci grup "Belediyeciler" adıyla anılıyordu ve Ali Dinçer'le Ali Topuz bu grubun yöneticileri olarak gösteriliyorlardı. Semih Eryıldız da bu grubun aktif elemanları arasında değerlendiriliyordu. Üçüncü grup, iki dönem önce belediye başkanlığı seçimleri sırasında Vedat Dalokay'ın karşısına çıkmasıyla tanınan Murat Belovacıklı'nın adıyla anılıyordu. Ankara Milletvekili Onder Sav'ın önderliğinde olduğu belirtilen dördüncü grubun ise Deniz Baykal'ın ve "Baykalcular" diye nitelenen çevrelerin desteğinde olduğu bildiriliyordu.

Ankara il çevresindeki delegelik seçimlerinin geçen hafta içinde ortaya çıkan sonuçlarına göre, şimdiki il başkanının başını çektiği grubun kazandığı delegelikler toplamın ancak dörtte birine ulaşmıyordu. Öte yandan "muhafeffet" denen gruplar arasında da çeşitli "İttifak" olasılıklarından söz ediliyordu. Bunlar arasında Ali Topuz ve Ali Dinçer ekibiyle "Onder Sav grubunun" bir ortaklık kurması olasılığına ciddi gözüyle bakılıyordu. Yine ısrarla üzerine basılan olasılardan biri de, Büyük Kurultaya dönük gelişmeler içinde, Deniz Baykal'ı destekleyen ekibin Genel Başkan Ecevit'le bir "uzlaşmayı" sağlanıyordu.

CHP'nin Büyük Kurultay hazırlıklarına ilişkin değerlendirmelerin tümü, parti içindeki farklı gruplar arasındaki çekişmenin Genel Başkan'ın konumunu hedef

almadığı noktasında birleşiyordu. Tıpkı AP'nin son kongresi öncesindeki çekişmeler gibi, CHP içindekilerin de, "Genel Başkan'ın çevresi" üzerinde düğümlendiği vurgulanıyordu. Ne var ki yine bütün açıklığıyla ortaya çıkan olgulardan biri, artık Ecevit'in kişisel ağırlığının, tek başına CHP içindeki gruplar arasında bir dengeyi sağlamaya yetmediği idi. Bu, Büyük Kurultay'a doğru, Ecevit'in kendisinin de gruplar arasındaki çekişmelerde ve pazarlıklarda bir rol almak zorunda kalacağı anlamına geliyordu.

Diğer bir deyişle, CHP içindeki bütün ekipler tarafından, parti içindeki tartışmaya, CHP'nin politik doğrultusuna ilişkin ciddi bir boyut eklemek bugün de titizlikle kaçınıldığı anlaşılmaktadır. Bundan öncekilerde olduğu gibi yaklaşan Büyük Kurultay'a hazırlanırken de, CHP tabanının dikkatleri, parti yönetimindeki tek tek kişilerin üzerine çekilmektedir. Böylece CHP'nin örgüt tabanında da gitgide derinleşen huzursuzlukların politik sonuçlar vermesinin önlenmesi umulmaktadır.

CHP yönetimindeki kişilerin ya da birbirlerine tek tek çıkan grupların bireysel hesapları, bir yanıyla sadece kendilerini ilgilendirir. Politik demokratikleşme yönündeki vaatlerini veri olarak CHP'ye o veren ya da onun tabanında yer alan emekçi kitleler için, bu hesaplar karşısında taraf olmak söz konusu değildir. Onlar için, CHP'nin, CHP'nin politik demokratikleşme yönündeki vaatleri doğrultusunda tutarlı bir politik izlemesi, emperyalizme ve büyük burjuvaziye ödün verme politikasını terketmesi, faşizm tehlikesi karşısında kararlı bir tutum takınması önem taşımaktadır. Dahası, CHP içindeki tartışmaların politik boyutuna sansür konarak kişisel çekişme boyutlarına indirgenmesi, tabanındaki huzursuzluğun faşist demagoji lehine çevrilmesine de olanak sağlayacaktır.

Bugünkü CHP İktidarının olduğu gibi CHP'nin kendisinin de önünde, politik bakımdan belirleyici bir tercih gelip dayanamaz. CHP'nin yaklaşan Büyük Kurultay'ı, ancak bu tercih karşısında CHP'nin konumunu açıklık getirdiği sürece politik bir anlam taşıyacaktır.

Yumuşamaya karşı soğuk

barış denemesi

ERCAN Z. ÜBOĞLU

Günümüz dünyasından somut gözlemler. Emperyalizm, bunalım içinde. Gelişmiş kapitalist ülkeler reformcu yaklaşımları benimliyor. İngiltere'de, Federal Almanya'da sosyal demokrasiye teslim ediyor işlerin yönetimini. İspanya ve Portekiz'de aynı girişi yinelenim peşinde. Sosyal demokrasi kuşkusuz tek güvence değil. Daha saldırgan, daha baba yöntemler de kullanılıyor. Neo-faşizm canlı tutuluyor.

PEÇELERİ YIRTMAK

İran, gözler önünde. İran, yarıbaşımızda. Ama İran bize ne denli uzak! Haber ve yorumları bize çoğunlukla batıdan geliyor, oysa İran bizim doğu komşumuz. Son günlerin gelişmesi, Humeyni'ye karşın İranlı kadınların çarşafı kaldırıp atmaları, peçeleri yırtmaları. Bu, İran'da daha şimdiden çok şeyin değiştiğinin bir kanıtı. Ama daha başka peçelerin de kalkması gerek.

İran, şu anki konumu ile bile emperyalizm için bir gerileme.

Büyük bir gerileme. İran'ın daha getirecekleri de var. İran artık emperyalizm için güvenilir değil. Doğusundaki Afganistan'dan sonra İran da emperyalizmin etki, nüfuz, sömürü alanından çıkmaya süründü.

İran, öncülük sorununu da öne çıkardı. Öncülük, önemli. Humeyni önemli bir rol oynadı, ama olaylar şimdiden onu aştı, geride bıraktı. Toplumsal gelişmenin nesnel yasalara, eğilimleri, gelişme yönleri var. Bunlara karşı çıkmamanı ergeç bir yaptırımı olmalı. TUDEH olaylarda ne keretede bir öncü işlevi gördü, bilinmiyor. Ama bilinen, olaylara sorumluluk bilinciyle yaklaşma gereği. Büyük beklentiler büyük düş kırıklıkları doğurabilir. Ama şimdiden İran'da hiçbir şeyin artık eskisi gibi olmayacağını, olmayacağını söylemek gerek. Şah'ın gidişinden hemen sonra üretimin yeniden başlayabilmesi işçi sınıfının bilinç düzeyini vurguluyor. İran derslerinden biri de bu. Niceliği ne olursa olsun, öncü güç, etkin, belirleyici güç, her yerde işçi sınıfı.

İran derslerinden biri de şu: CIA yanılmaz, yenilmez değil.

ABD yanılmaz, yenilmez değil. Kendi iç çelişkileri onları yanıltabilir, ama askı kararlı bir direniş ve karşı koyuş gerekli bunun için. Vietnam'da, İran'da olduğu gibi.

Türkiye'nin SAVAK'çıları da ders almalı İran'dan. Düşmez kalkmaz bir Allah, derler. Doğu sınırında "altınımı oyan" bir habis düşman yok artık.

AMERİKAN BARIŞI

"Pax americana" sonunda gerçekleşiyor mu? Nobel'in iki barış meşeli Sedat ve Begin sonunda sözlerini tutuyorlar mı? Pax americana, Amerikan barışı, ya da Amerikan usulü barış demek. Özelliği, adaletsiz, tek yanlı olarak Amerikan çıkarlarını gözetmesi.

Bir zamanların Kissinger'ın ünlü mekik ve kahvaltılı diplomasisini benimseyen Carter, Kudüs'le Kahire'yi aynı masaya oturtmayı başardı. Geride kalan hafta İsrail ve Mısır hükümetleri Carter'ın önerilerini benimsediklerini açıkladılar. İsrail'in yeri, konumu, çizgisi, emperyalist ve ırkçı nitelikleri biliniyor. Ama asıl Mısır'ın son birkaç yıldır içine yuvarlandığı gericilik ve bağımlılık çizgisi önemli.

Gelişmelerde eğilimler, eğilimin yönü önemli. Belirleyici olan, bu. Ortadoğu'daki gelişmelerin gösterdiği eğilim, emperyalizmin ve gericiliğin gerilemesi ve çöküşü. Eğilim bu yönde, ama kuşkusuz çöküş, kesin çöküş kendillikinden olmayacak. Emperyalizmin çelişkileri ve halkların kurtuluş mücadeleleri bölgede güçler ilişkisini emperyalizm aleyhine değiştiriyor. İran örneği ortada, Yemen gözler önünde. Demokrat ve ilerici güçler tutucu ve gerici saldırganları püskürtüyor. Suudi Arabistan, bir çelişkiyle yumağı. ABD emperyalizminin yediriği, içirip gıyirdiği, besleyip donattığı bir ordu ile ayakta duruyor. Aynı konumdaki bir İsrail'le ise barışmaya karşı. Ama ABD Suudi Arabistan'ın Mısır'ın yanına çekmek için uğraşıyor. Pax americana ancak bu koşullarla sağlanır çünkü, düşünce bu.

YANLIŞ HESAP

Yanlış hesap artık Hanoi'den dönüyor. Deng, "İsteseydik Hanoi'ye kadar gidebilirdik" diyor. Neden gitmediklerini kendisi kendince açıklıyor, ama

luş hareketlerinin Çin'in gerçek yönelliğini görmeleri bu olayla noktalandı. Hatta "Sovyet sosyal emperyalizmi" ortak paydası üzerinde zihin cimnastığı yapan nice kafada bile karşılıklar doğdu, çatlak sesler çıktı. Gelişmenin öteki yanı, Sovyetlerle ilgili. SSCB'nin konu ile ilgili kararları dayanışma tavrı biliniyor. Ama bunun bir de geçmişine göz atmalı. Vietnam 1968'den bu yana çok yoğun bir biçimde olmak üzere Amerika'nın silahlı saldırısına karşı direniyordu. ABD'nin en ileri teknoloji silahlarına karşı Vietnam, sosyalist ülkelerden sağladığı silahları, araç-gereçleri kullanıyordu. Sosyalist ülkelerin yardımları da SSCB kanalıyla ve ÇHC toprakları üzerinden Vietnam'a ulaşıyordu. Zaman zaman basında Amerikalılar çıkardı: "ÇHC Vietnam'a giden savaş malzemesinin sevkiyatını engelledi." İnanılmaz bir haber gibi gelirdi bu ve "gene bir Sovyet yalanı" diye geçiştirilirdi. İnanılmaz gibi gelen "yalan" gerçekmiş, baksamıza.

Vietnam'ın uğradığı saldırı, ilk değil. Japonya, Fransa, ABD bu girişimlerden cümlelerin malumu olan sonuçları aldılar. Çin yöneticileri de ilk ders almış bulunuyor. Turhan'ın nefis çizgi-lerinde dile gelen gerçek, bir anıyı tazelemeyi gerektirdi. 1972 yılı Ekim ayının 15'inde Paris'te 100 bin aşkın genç Vietnam için yürüyor. Gençlerin Paris sokaklarında yürümesi günlük, sıradan bir olay, ama bu gençler Avrupa'nın tüm ülkelerinden geliyor. Kapitalist ülkeler gibi sosyalist ülkeler gençliği de Vietnam'a barış istiyor. Faşist Portekiz'den, faşist İspanya'dan, faşist Yunanistan'dan ve 12 Mart'ın Türkiye'sinden binler, onbinler yanyana, omuz omuza, dayanışmalarını dile getiriyor. Yürüyüş gerçekten görkemli. Akşama, Jean-Pierre Timbaud sokağı 94 numarada Metalurjistlerin evinde kabul gecesi var. Kabul gecesinin konuklarından biri de Bayan Ti Bin. Bayan Ti Bin, o zamanki Güney Vietnam Geçici Devrim Hükümetinin Dışişleri Bakanı ve Paris'te yapılmakta olan görüşmelerde GDH sözcüsü. Fransız arkadaşlar tanışıyorlar. Benim için kişisel bir onur olmanın ötesinde bu yarım saatlik ayaküstü görüşmeden buraya ilk ilginç anıyı ulaştıracağım. Uluslararası dayanışmada sosyalist ülkelerin yeri, önemli ve katkılar konusunda Çin'in adı geçince şimdiki daha iyi anladığımız "diplomatik" bir ifade ile konuyu başka noktalara çevirdi Bayan Ti Bin. İkinci nokta, Bayan Ti Bin'in vurguladığı kararlılık ve zafere olan inanç, sarılmaz güvendi. Yeneceğiz, diyordu, yeneceğiz kesin. Savaşta da korkmuyoruz. Ama biz savaş değil, barış istiyoruz. Bunun için barış görüşmeleri sürdürdüğümüz direnliğin önemli savaş alanlarından biri. Japonya, Fransa ve şimdiki de ABD. Zafere olan inancımızı bir an olsun yitirmedik. Bayan Ti Bin'in bugünkü yeri, konumu, görevi ne, bilmiyorum. Ama Japonya, Fransa ve ABD'ye şimdi Çin yöneticileri de eklendi. Değişen bir şey yok. Vietnam halkının kararlılığı ve ona dayalı yenilmezliği sürüyor.

SOVYETLER BİRLİĞİ VE HİNDİSTAN ARASINDA GÖRÜŞ BİRLİĞİ

Sovyetler Birliği Devlet Başkanı ve SBKP MK Genel Sekreteri Leonid Brejnev, Hindistan'a yaptığı resmi gezinin son gününde, Hindistan ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkiler üzerine bir açıklama yaptı. Açıklamada, her iki ülkenin birçok uluslararası sorunlarda görüş birliğine vardırdığı belirtiliyordu. Açıklamada yer alan ilginç bir nokta da, Sovyetler Birliği'nin Hindistan'ın uzay araştırmaları programına yeniden yardım etmeyi kabul etmesiydi.

Hindistan'ın Bangalore kentindeki uzay merkezini ziyaret eden Brejnev, uzay araştırmaları ve teknoloji konusunda iki ülke arasındaki işbirliğinin derinleştirileceğini belirtti.

Hindistan ile Sovyetler Birliği arasında uzay araştırmaları alanındaki işbirliği, dört yıl önce başlamıştı. Sovyetler Birliği 1975 yılında ilk Hindistan yapma uydusu bir Sovyet füzesi ile Sovyet topraklarından uzaya fırlatılmış, 1978 yılı için öngörülen ikinci bir fırlatma projesi ise gerçekleşmemiştir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER AVRUPA EKONOMİK KOMİSYONU RAPORUNA GÖRE AVRUPA ÜLKELERİNİN EKONOMİK BÜYÜME ORANLARI

Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu tarafından yayınlanan yıllık raporda, Türkiye Avrupa ülkeleri arasında bu yıl en yüksek kalkınma hızını gerçekleştirecek ülke olarak gösterildi ve gayrisafi millî hasarının büyüme hızının 1979 yılı içinde yüzde 7'ye ulaşacağı belirtildi.

Hükümet programlarına dayanılarak hazırladığı sanılan raporda, Batı Avrupa ülkelerindeki ortalama ekonomik büyüme oranının yüzde 3,5 düzeyinde kalacağı belirtilirken, bu oran Yunanistan ve Yugoslavya için yüzde 6, Portekiz için ise yalnızca yüzde 3 olarak verilmektedir.

Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu yıllık raporuna göre İngiltere, İrlanda ve Hollanda dışında tüm Batı Avrupa ülkelerinde ithalat, geçen yıla oranla artan bir hızla yükünecek, buna karşılık büyük ihracat artışı sağlanması beklenen Hollanda'nın dışında tüm ülkelerin ihracatları, geçen yılın düzeyinde kalacaktır. Ancak Norveç'in ihracatında önemli bir düşüşle karşı karşıya kalacağı da raporda belirtilmiştir.

Yeni bir ihanet belgesi

Carter yönetiminin ısrarlı çabalarından sonra Mısır'la İsrail arasında bir barış anlaşmasının imzalanması için görüş birliğine varıldı. Bir süre önce Mısır Başbakanı Mustafa Halil ve İsrail Dışişleri Bakanı Moşe Dayan ile Carter ve ekibi arasında Washington'da yapılan görüşmeler başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Carter'ın, İsrail'in katı tutumunu yumuşatabilmek amacıyla Başbakan Menabem Begin'i Washington'a çağırması da sonuç vermemiş, Begin böyle bir davete uymayı daha başından reddetmişti.

Soruna bölgede çözüm bulmak üzere ABD Başkanı Carter'ın önceki hafta sonunda Tel Aviv'de başlattığı temaslar, genellikle bir sürpriz etkisi bırakarak, bir "barış anlaşması"nın ilkelerinin saptanmasıyla tamamlandı. Anlaşma sağlanmasından önce Carter ülkesine muzaffer bir bayayla dönüyordu.

İsrail'e Mısır arasında ayrı bir barış anlaşması imzalanması konusunda Carter yönetiminin ilk adımı, Sedat ve Begin'in geçtiğimiz yıl ABD'nin Camp David yöresinde bu-
luşturulması olmuştu. Camp David'de gerçekleştirilen anlaşma ile Mısır'ın Sedat yönetimi, İsrail'in istediği temel ödünlere vermeyi kabul ediyordu. Bu ödünlere, berşeyden önce Filistin halkının kendi geleceğini tayin hakkını bölgedeki gerici rejimler tarafından sınırlandırılmasına ilişkin. İkinci olarak Sedat yönetimi, kağıt üzerinde İsrail'in çekilmesi öngörülmele birlikte, siyonist yönetimin Sina üzerindeki işgalini meşrulaştıran bir tutumu benimseyordu.

Camp David'de Filistin halkının geleceği üzerinde bağlanan kararlığın sonuçlandırılması sandığı kadar kolay değildi. Sedat yönetimi, kendisine biçilmez tutucu Filistin'li toplulukların desteğini sağlayacak ve onu tüm Arap dünyasının karşısına yerleştiremeyecek bir formülü arıyordu. Buna karşılık Begin yönetimi ise, Filistin halkının bağımsız devlet kurma hakkını kabul etmesi anlamına gelecek bir anlaşmaya imza koymaktan kesin olarak çekinliyordu. Hatta Begin yönetimi, Filistin halkının gelecekteki durumu için "özerklik" deyimini kullanulmasına bile Camp David'de yanaşmamıştı.

Bu gelişmeler, Camp David "ihanet zirvesi"ni izleyen dönemde ayrı bir barış anlaşması yönünde ciddi adımların atılmasına olanak vermedi. Daha da önemlisi bu dönemde Ortadoğu'da güçler dengesini emperyalizmin mütteliklerinin aleyhine değiştiren çok önemli gelişmeler oldu. Afganistan'da devrimci bir yönetimin kurulmasından sonra İran'da Şah diktatörlüğünün yıkılması, bu gelişmelerin en önemlileriydi.

Bu köklü değişiklikler, Mısır'la İsrail arasında ayrı bir barış anlaşmasının imzalanması yönündeki ABD politikasında şu önemli so-

nuçları doğuruyordu. Birincisi İran'da ulusal güçlerin iktidara gelmesi, Filistin halkının bölgedeki konumunu büyük ölçüde güçlendirdi. Ulusal İran yönetiminin Tahran'daki İsrail Büyükelçiliğini kapatıktan sonra, ülkedeki ilk temsilcilik olarak FKO ile diplomatik ilişki kurması, bu gelişmeyi simgeliyordu. İkincisi yine İran'daki değişiklik, ABD'nin ve müttefiki İsrail'in petrol kaynaklarına da ağır bir darbe indiriyordu. Üstelik İran'daki gelişmeler Suudi Arabistan'daki gerici rejimin huzursuzluğunu da artırmış, bu ülkenin "ayrı bir barış anlaşması"na rızasının sağlanmasını daha da güçleştirmişti.

Diğer bir deyişle zaman çok büyük hızla emperyalizmin Ortadoğu'daki çıkarları aleyhine işliyordu. Mısır'la İsrail'in ayrı bir barış anlaşmasına imzalarını koymalarında yitirilen her zaman, böyle bir çözüme gelecek için daha da olanaksız hale getiriyordu. Bu, Mısır'ın önerileri karşısında katı bir tutum takınan İsrail'e Amerikan kaynakları tarafından yapılan uyarıların temel noktasını oluşturuyordu. İsrail'in uzlaşmazlığının Mısır'ı bile Amerikan müttelikliğinden uzaklaştırabileceği, bölgede antiemperyalist harekete yeni bir ivme kazandırabile-

ceği, Suriye ve Irak yönetimlerinde radikal eğilimleri kamçılatabileceği dile getiriliyordu.

Bu değerlendirmeler, bir-iki hafta önceki uzlaşmaz tutumundan sonra kısa bir sürede Begin yönetiminin geçtiğimiz hafta Carter'ın önerilerini kabullenmesiyle sonuçlandı. Bu uzlaşmayla kayıplı çıkan İsrail yönetimi miydi? Olgular, hiç d bu kaniyi doğrulamıyordu. Mısır İsrail'e petrol satmayı kabul etmiş, hatta İsrail'in çekileceği Sina'dan çıkarılan petrolün de bir bölümünün İsrail'e satılması önerisini reddetmişti. Filistin sorununda da Mısır, İsrail'in önerdiği ve ABD'nin dayattığı "özerklik" formülasyonunu benimseyordu. Bu, doğrudan doğruya Filistin halkının geleceğinin, kendi elinden alınarak bölgedeki diğer Arap rejimlerine terk edilmesi anlamına taşıyordu.

Sedat yönetiminin imza koymaya hazırlandığı bu ihanet anlaşması, asıl amacı olan, Amerikan emperyalizmine güven aşılama işlevini bile yerine getiremeyecektir. Tam tersine bu anlaşmanın da Ortadoğu'daki ulusal kurtuluş mücadelesine çarparak dağılması, emperyalizmin olduğu gibi Mısır ve İsrail'deki gerici rejimlerin de iflasını hızlandıracaktır.

Halkın örgütlü gücü İran Devrimini yaşıyor

İran halkının demokratik bir rejim için mücadelesi yeni sorunlarla karşı karşıya. Diktatörlüğün devrilmesinden sonra, bu kez demokratik dönüşümlerin geri dönülmez biçimde gerçekleştirilmesi için mücadele ediliyor. Geçmişte İran halkının tepesine tüneyen cellatlar, SAVAK ajanları, generaller işledikleri suçların cezasını görüyorlar. Bugüne dek 60'dan fazla suçlu idam edildi. Hükümet tarafından, özgürlük için mücadele eden bütün örgütlerin her türlü özgürlükten yararlanacakları açıklandı...

Ancak bu gelişmeler, İran'da ciddi sorunların olmadığı anlamına gelmiyor. Bazı gerici hükümeti iktidardan alınmasından önceki halk hareketinin kendiliğinden görünümüne aldanıp, o hareketin örgütlü ve mücadeleciler olan yanını gözden kaçırıyor. Kadınların çarşaf giyme zorunluluğuna karşı gösterdikleri anlamlı direniş, halk hareketinin örgütlü kesimlerinin oldukça da güçlü olduğunu gösterdi. Ellibin kadının, özellikle de kamu kesiminde çalışan emekçi kadınlar olması, bu gücün önemini bir kat daha artırıyor.

Humeyni yönetiminin, halkın yalnızca kendiliğinden mücadelesini abartıp, artık devrimin kazanıldığını ve herkesin evlerine çekilmesini telkin etmesi, önemli bir yanlış olacaktır. İran halkı kendi eseri olan demokratik iktidarı, yine kendisi koruyacak ve geliştirecektir. Yeni iktidarı adı ne olursa olsun, önemli olan, iktidarı demokratik niteliğinin pekiştirilmesidir.

İran'daki sorunların çözümünü geciktirecek bir unsur da, ABD'nin hâli sürdürdüğü yeni yönetimi etkileme girişimleridir. ABD'nin bölgedeki diğer ülkelerde olduğu gibi - İran'da da tek bir politik tercih değil, aynı anda birden çok tercih oynaması, önümüzdeki günlerin muhtemel gelişmesidir. Bu politikanın İran'da da uygulanması ve başarılı olmasına karşı durmak İran halkının mücadele hedeflerinden biri halindedir.

İran'da tüm halkçı güçlerin ulusal demokratik mücadelesinin, çözüm bekleyen sorunları var. Bugünün görevi bu sorunların üstesinden gelecek olan gücün, halkın örgütlü birleşik gücünün etkinliğini artırmaktır.

"Değişen Dünya..." Elinizdeki sayıdan itibaren her hafta Yürüyüş'ün dünyamız gündemindeki belli başlı sorunları değerlendirmeye çalışacağı köşe bu başlığı taşıyor. Dünyamız sürekli değişimi, insan toplumlarının herbirinin yaşandığı köklü dönüşümlerin birbirini izlemesi biçiminde kendisini gösterir. Bu dönüşümler, ülkeden ülkeye gösterdikleri özgün farklılıklar ne olursa olsun, yaşanan çağa damgasını vuran evrensel bir nitelik de taşırlar ve evrensel yasallıklara göre oluşurlar. Kimi zaman tarihin akışı, bazı ülkelere, tüm dünyanın değişme sürecine damgasını vuran temel dönüşümleri kendi tarihlerinde çarpıcı bir örnek olarak bitünlendirmeleri ve algılemeleri özelliğini kazandırır.

Vietnam, bu özelliği kazanan ülkelerin herhalde en önemlilerinden biridir. Vietnam halkının yakın tarihi, emperyalizmin boyunduruğu altındaki halkların ulusal kurtuluş mücadelelerinin çağımızda emperyalizmin dünya egemenliğini parçalamaya sürecine katkı, birbiri ardına üç emperyalist güç karşı aralaksız sürdürülen karamanca savaşlarla simgelemiştir. Fakat bu ulusal kurtuluş süreci, yine Vietnam'ın kısa tarihinde, işçi sınıfının iktidarı altında toplumların sosyalizme geçerek sosyalist demokrasiye kavuşmasında da bir örneğini vermiştir.

Bugün Vietnam halkının tarihine, yöne günümüzde özelliğini kazandıran başlıca olayları birarada gözler önüne sergileyen sayfalar eklenmektedir. İnsanlığın "modern" baş belası kesilen maocu hegemonyacılığın ve saldırganlığın hedefi yine Vietnam olmuştur. Fransa, Japon, yine Fransa ve Amerikan emperyalistlerinden sonra karaman Vietnam halkının şimdi de Pekin hegemonyacılığının saldırısına uğraması, maoculuğun günümüzde emperyalist saldırganlığın beşinci kolu olarak üstlendiği işlevi, ne yazık ki "pek güzel" özetlemektedir.

Yeniden Vietminh

Karşı-devrimci Pekin yönetiminin sosyalist Vietnam'a karşı giriştiği saldırı, yalnız Vietnam'da sosyalizmin kazanılmalarını ve O'nun bağımsızlığını boğmaya yeltenmenin bir ürünü değildir. Bu saldırı, aynı zamanda, tüm bölgede emperyalizmin amacını gerçekleştirme yöneliktir. Diğer bir deyişle bu saldırıyla, tüm bölgede devrimci dönüşümlerin önü alınmaya, bölge halklarının sosyalist Vietnam'ın enternasyonalist politikasının paha biçilmez desteğinden yoksun kılınmaya çalışılmaktadır.

Vietnam tarihinde bugün açılan sayfa, sadece maocu-emperyalist işbirliği teşhir ederek, günümüzün dünya politikasındaki bir olguyu vurgulamakla da kalmamaktadır. Pekin'in Vietnam'a saldırısı, aynı zamanda uluslararası ilişkilerde santaj, kuvvet tehdidi, dayatma gibi soğuk savaş unsurlarının egemen kılınması yolundaki, dünya gericiğinden kaynaklanan eğilimin canlılığını da çarpıcı biçimde kanıtlamıştır. Daha da var: Pekin'in Vietnam'a karşı saldırısı, emperyalizmin dünya sosyalizmini derin bir bunalım içinde gösterme, böylece gitgide saklanamaz hale gelen kendi tarihsel çözümsüzlüğünden dikkatleri uzaklaştırma çabalarıyla da denk düşmektedir. Pekin'in silahlı saldırısı, emperyalizmin dünya sosyalizmine karşı ideolojik saldırısında yeni bir kapıyı açmıştır. Kamboçya'daki kanlı Pol-Pot rejiminin devrilmesini bir sözümlü "Vietnam müdahalesi"nin sonucu gibi göstererek Çin saldırısına "sosyalizm için bir kapıma" türünden gerekçeler bulma çabaları, bu ideolojik karartma taktiğinin parçalarıdır.

Ne var ki çağımızda damgasını vuran ve hiçbir esbtekarlığı terane çeviremeyeceği temel bir gelişme doğrultusu daha vardır: Emperyalizme ve savaşa karşı dünyanın tüm antiemperyalist, başta, İleri, demokratik güçlerin eylem birliğinin sürekli gelişip güçlenmesi. Pekin'li saldırganlara karşı bağımsızlığımızı korumak için dövişen sosyalist Vietnam'la dayanışma, bir kere daha bu eylem birliğinin dünya tarihindeki belirleyici rolünü algıleyecektir. Bundan 39 yıl önce Japon emperyalistlerine karşı Vietnam'daki bütün yurttaşlarımız birleştirilerek kurulan Vietminh, "Vietnam'ın Bağımsızlığı İçin Devrimci Cephe" şimdi dünyadaki bütün antiemperyalist güçleri bağrında toplamış olarak ikinci kez ayakta dur-

• YÜRÜYÜŞ

Sosyalizmin kültür devrimi:

Bulgaristan'da halk okuma odaları örgütü

TÜRKER ACAROĞLU

Bulgar Kültür Komitesinin çağrılısı olarak, eşimle birlikte, Bulgaristanda yaptığımız 23 günlük bir inceleme gezisinde yeni döndük. İki günü Sofya Ulusal Kitaplığını, bir günü de Halk Okuma Odaları örgütünü incelemekle geçirdik.

Bulgaristan'da toplam olarak 791 bin 791 kitaplık var. Ülkenin kitap fonu 49 milyon 941 bin 705'i buluyor. Ülkenin nüfusu 8 milyon 500 bin, okuyucu sayısı ise 3 milyon 224 bin. Bunlardan 1 milyon 162 bini çocuk. Ödünç alınan kitap sayısı ise 41 milyon 94 bin.

Bulgaristan'ın 27 il merkezindeki büyük kitaplıkları Sofya Ulusal Kitaplığı yönetiyor. Ulusal kaynakça ile Derleme işleri de bu kitaplıkta toplanmış. Ulusal kaynakça, sekiz dizi biçiminde hazırlanıp yayımlanıyor. "Bulgarski knigo pis" adını taşıyan ulusal kaynakçanın 1. dizisi, kitapları, notaları, grafik ve kartografik yayınları içeriyor ve 15 günde bir yayımlanıyor. Bunun yıllık bir biçimi de var. Aylık olarak yayınlanan 2. dizi hizmet ya da devlet yayınları ile disertasyonları (tezleri) içeriyor; bunun da yıllık bir cildi var. Yılda bir yayınlanan 3. dizi gramafon plaklarını kapsıyor. Yıllık olan 4. dizi, gazeteler, dergiler, bültenler, süreli derlemeler gibi yayınları tanıtıyor. 5. dizi 15 günlük bir bülten ve Bulgar dergileri ile süreli derlemelerindeki makaleleri içeriyor. Aylık bir bülten olan 6.dizi Bulgar gazetelerinde çıkan makaleleri kapsıyor. "Bulgarka" adını taşıyan 7. dizi, bütün dünya ülkelerinde Bulgarlar ve Bulgaristan'la ilgili olan yabancı yayınları her yıl tanıtıyor. 8. dizi de yılda bir kez çıkan Bulgar kaynakçaları kaynakçası.

Yeni Bulgar Derleme Yasası geçen yıl çıkmış. İlinin 1897'de yayımlanan bu yasa, dördüncü kez değiştirilip yayımlanmış. Basma yazı ve resimleri yirmişer nüsha olarak derliyorlar. Taşradaki derleme işlerini yerel kitaplıkları yürütüyor. Basma yazı ve resimlerden başka filmleri, plakları, bandları, banknotları, madeni paraları, madalyaları ve her çeşit belgeyi derleyip saklıyorlar. Sovyetler Birliği ve ABD ile yayın ve basılı fiş değişimi yapıyorlar.

Pek ilginç bir tarihesi olan Halk Okuma Odalarını ise, bir bakanlık derecesinde örgütlenmiş bulunan Kültür Komitesi yönetiyor. Bu bölümün müdürü olan sayın Dragoman Zlatkov, bizi kabul ederek örgüt üzerine gerekli bilgi ve belgeleri verdi.

Fransızlar bu örgüte "Foyers de Lecture" (Okuma ocakları), İngilizler "Reading Clubs" (Okuma Klüpleri) diyorlar. Bizse al-

şılmış biçimiyle Okuma Odaları diyebiliriz.

Halk Okuma Odalarıyla Bulgar halkı, tarihinde çok özgün bir örgüt yarattı. Bu kültür ve uygarlık örgütü, öteki ulusların gelişme tarihinde görülmemiş bir başarıya ulaştı. Bugün de bu okuma örgütü, genç kuşakların coşkusu ile yönetiliyor. Bu, rasgele bir olgu değildir. Ulusal Halk Okuma Odaları, düzenlenince Bulgar kuşaklarının eğitimi ve kültürel gelişimine bağlanabilir. Daha Osmanlı döneminde iken açılmış olan bu odalar, daha sonra faşizme karşı mücadelede de başlıca rolü oynadılar. Şimdi de bunların faaliyeti kültür devrimini, toplumsal bünyeyi, yeni insanı yaratma işini yayma çalışmasından ayrı tutulamaz.

İlk Okuma Odaları, Bulgaristan daha Osmanlı egemenliği altındayken, 1856 yılında Zıstovi, Lom ve Şüinnu kentlerinde kurulmuş Em. Vaskidoviç, Kr. Pişurka, S. Dobropodni vb. gibi ilerici Bulgar aydınlarının girişimiyle Bulgaristan'ın bağımsızlığını elde etmiş kadar tam 131 Halk Okuma Odası açılmış.

Halk Okuma Odaları, belli bir statüye göre çalışıyor. Seçimle gelen bir Komite tarafından yönetiliyor. Kalabalık bir üye sayısı var. Düzenlice ödenen aylık ödentilerle masraflarını karşılıyor. Demokratik bir merkezizetçilik ilkesine göre kurulmuşlar. Sayı, derinlik, amaç, örgüt bakımından başka ülkelerin Kültür Evlerinden ayrıntı kuruluşlar. Bizim Halkevierimize benziyorlar, ama gene de ayrıntı noktaları çok. Halk Okuma Odaları, Bulgar halkının uyanışında temel rolü oynamış. Geçmişte bağımsızlık mücadelesinde gençler ve yetişkinler üzerinde devrimci düşünceleri uandırmak, kültür ve uygarlık kıvılcımları tutuşturmak için bu Odalar çok çalışmış. Bu mücadele, Osmanlılara karşıydı. Bir de o dönemde Bulgarların bağımsız bir kilise kurma hakkını elde etmesi sorunu vardı ki bu da Yunan rahipler sınıfına karşıydı. İşte Bulgaristan'ın bu siyasal ve ruhani bağımsızlığını kazanmasında Halk Okuma Odaları başlıca bir rol oynamış. Köyere kadar yayılmış Rum papazları, Bulgar halkını, dilini, tarihini yeryüzü haritasından silip rumlaştırmak için çalışmışlar.

Bulgar ruhunu ve vicdanını zaptetmek isteyen Rum kilisesini, Bulgarlar, açık Osmanlı egemenliğinden daha kurnazca ve tehlikeli buluyorlardı. Ancak, İstanbul'daki Fener patrikhanesinden bağımsız bir Bulgar ekzarhlığı hakkını elde ettikten sonra, bu kez siyasal bağımsızlık istemeğe başladılar. Ulusal bağımsızlık mücadelesinde, özellikle 1876 Nisan ayaklanmasının hazırlanmasında Halk Okuma

nin her yerinde gerçekten kültür ve eğitim ocağı, halk yığınları arasında siyasal ve bilimsel bilgilerin yayıcısı olmak gibi yepyeni bir görevle karşı karşıydılar. "

Halk Okuma Odalarına düşen görevler; çağa, halkın isteklerine göre değişiyor. Örneğin, Bulgar rönesansı dönemindeki görevleri: halka eğitim ve kültür yaymak, yabancı kültür etkilerini yok etmek, cahillik ve baskıyla mücadele, Bulgarların bağımsızlığına dönük ulusal devrimci hareketi desteklemek vb. idi.

Bağımsızlıktan sonra, özellikle faşizme karşı mücadele döneminde görevleri değişti: her yerli bir kültür aşılama, faşist yönetime karşı anti-faşist mücadeleyi güçlendirmek, Büyük Bulgaristan hayaliyle faşist bir rejim kurmak isteyen şoven bir ideolojiye karşı mücadele, okumaz-yazmazlık, ve her türlü cehaletle mücadele vb. gibi.

Anti-faşist faaliyette buldukları gerekçesiyle 1941-44 yılları arasında 480 Halk Okuma Odası hükümetçe kapatılmış.

1911 yılında kurulan Halk Okuma Odaları Birliği, 1957 yılında toplanan Vatan Cephesinin IV. Kongresiyle Vatan Cephesine katılmış. Ama Halk Okuma Odaları kendi yönetimini, özel karakterini korumuş.

(DEVAM EDECEK)

Odaları faal bir biçimde çalışmış. Özellikle Büyük Tırnova, Eski Zağra, Rodop, Orta Balkan bölgelerinde halkı uandırmak için Okuma Odaları canla başla çalışıp, çabalamış. Bu bölgelerdeki Halk Okuma Odaları devrimci komitelerle işbirliği yapmışlar. Çarpıcı bir örnek olarak şunu söyleyelim: Halk Okuma Odaları üyesi olup aynı zamanda devrimci olan Bela Çerkva'lı Baço Kiro (ki Sofya'da bir sokak hâlâ onun adını taşır, 1930'da Türkçe "Deliorman" gazetesi ve basımevi bu sokağın 2 numaralı binasında çalışırken ben de orada tam bir yıl oturdum), Selvil Stefan Peşev ve daha düzenlerce âsi, 1876 Nisan ayaklanmasına olduğu kadar, 1877-78 Türk-Rus savaşına da aktif olarak katıldılar.

Bağımsızlıktan sonraki dönemlerde de Halk Okuma Odaları Bulgar kültürünü, edebiyatını, basını yayıp geliştirmek, Bulgar yurtseverliğini alevlendirmek için olumlu bir sınav verdi. O günden bu güne Halk Okuma Odaları varlıklarını daha da sağlamlaştırmış, faaliyet alanlarını genişletip zenginleştirmiş. Kitaplıkları, okuma salonları, türhü çeşitli kursları, tiyatro, konser müze, alanlarında, daha başka alanlardaki faaliyetleriyle Halk Okuma Odaları, doğrusunu söylemek gerekirse, kahramanca bir çalışma örneği göstermişler.

Bulgaristan, bağımsızlığını elde ettikten sonra Halk Okuma Odalarının önemi ve rolü daha çok artmış. Sosyalist düşüncelerin yayılmasında olduğu kadar faşizm ve kapitalizme karşı mücadelede de gerçek bir güç ve genişlik kazanmış. Gençlerin ve işçilerin gönülünü kazanan Halk Okuma Odaları, ilerici kavramların, devrimci düşüncelerin yay-

gınlaştırılmasında bir kültür ocağı olarak kullanılmışlar.

Osmanlı dönemine rastlayan Bulgar rönesansında olduğu gibi, bağımsızlıktan sonra ve 9 Eylül 1944'e kadar Halk Okuma Odaları, halkla el ele vererek, ilerlemiş.

Şimdiki sosyalizm çağında Halk Okuma Odaları, gelişmesini doruk noktasına ulaşmış. Bulgar halkının önderi Georgi Dimitrov, 1949'da şunu söylemişti: "Halkımızın kültür tarihinde değerli hizmetleri geçen Okuma Odalarımız, şimdi ülke-

OKUL DEFTERİ İKİ AYLIK EĞİTİM DERGİSİ BİRİNCİ SAYI ÇIKTI

BU SAYIDA:

- 1979 yılı eğitim bütçesinin düşündürdüğüleri
- Demet Börücüene
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi
- Niyazi Altunya
- Üniversiteler yasa taslağı
- Dr. Gürel Tüzün
- "Demokratikleşme İçin Plan" ışığında demokratik eğitim mücadelesi
- Ercan Eyyüboğlu
- IMF-OECD bilir
- Dursun Akçam
- Düünden bugüne eğitim enstitüleri
- Nihat Aksoy
- Orta öğretimdeki ders kitapları üzerine
- All Yücelalp
- Demokratik eğitim mücadelesinden
- Mehmet Koç

Fiyat: 20 Lira. Yıllık Abone: 100 Lira
Yazınma Adresi: Okul Defteri,
Onur Han, Kat: 3, No: 37
Kızılay - ANKARA

Devlet tiyatrosu: ödenekli sanatçılar ne yapısın?

TRT Televizyonu Seslendirme Bölümü koridoru öylesine Devlet Tiyatrosu sanatçısı ile dolu ki şaşıyor insan. Devlet Tiyatrosu sanatçıların tek işi, seslendirme mi diye düşünüyor. Tüm günlerini TRT'de geçiren sanatçıları akşam olup da sahnede görünce yine düşünüyor 'ne zaman bu oyuna hazırlandı, ne zaman ezberledi rolünü' diye. Sonra dizilerdeki herhangi bir kişi ile özdeşleştirdiği sanatçısı

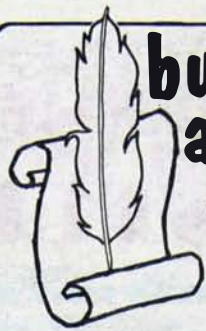
KISA KISA... KISA KISA

İstanbul'da Atatürk Kültür Merkezi'nde Dostlar Tiyatrosu adına Genco Erkal ve Zeliha Berksoy Brecht Kabare adlı oyunu sahnede uyguluyorlar. Berksoy ve Erkal'in sahnede uyguladıkları oyun, Brecht'in şiirleri, öyküleri ve şarkılarının derlenmesi oluyor. Genco Erkal tarafından düzenlenen oyun, Brecht çevirilerinden Brecht besicileri Hans Eisler - Kurt Weill'in parçalarından oluşuyor. Haftada iki kez sahneye gelen oyunun sahne düzenini Mehmet Deniz, Kareografisini ise Mehmet Akan yapıyor.

Ankara Çocuk Tiyatrosu (AÇT) 1979 Çocuk Yılı nede ni ile yurt çapında turne düzenledi. Üç yıldan bu yana Ankara'da çocuklara oyunlar düzenleyen tiyatro üyelerini, Dünya Çocuk Yılında diğer illere ulaştırma amaçlıyor. AÇT, Kayseri, Konya, Sivas, İskenderun, Mersin, Ordu, Trabzon, Rize illeri de düzenlenmesi planlanan turne 60 gün sürecek.

Devlet Tiyatroları bu yıl, şimdiye değin süre gelen düzenlenmeden daha değişik gösterileri seyircilerine vermeyi amaçlıyor. Oyunun ötesinde, değişik sanat dallarına da tüm seyircilerine göstermeyi planlıyor. Devlet Tiyatrolarını gösterilen geleneksel karagöz oyunları Ankara gösterileri dışında turneye çıkıyor. Ankara'da okullara, anaokullarına ve ilahavlerine ücretsiz gösteri yapan Mustafa Mutlu, 600 yıllık zengin karagöz tasvir koleksiyonu sahibi. Geleneksel göze oyunu Nur Karagöz'ün Anadolu turnesi Dünya Çocuk Yılı nede ni ile düzenlendi.

Balet Mehmet Balkan Müniht'e düzenlenecek olan Uluslararası Bale Şölenine katılıyor. 25-27 Mart arası düzenlenecek olan şölen bir yarışma anlamında değil. Şölen ülkelerarası altın, gümüş, bronz madalya almış sanatçıların gösterilerini kapsıyor. Balkan ise, Türkiye adına ilk kez Bronz madalya almış bir sanatçı. 1978 yılında Varna'da yapılan uluslararası Bale Konkurunda, kişisel olarak katıldığı yarışmada dünya üçüncüsü oldu. Türkiye'den Eviñ Sunal'ın jüri üyesi olarak katıldığı yarışmada birinci Çekoslovakya, ikinci ise Sovyetler Birliği seçildi. 16 ülkenin katıldığı yarışmada ilk kez Türkiye adına katan Mehmet Balkan, üçüncü seçilmişti.

Şukran Kurdakul

bu aşamada

142. madde yargılanırken

Okudunuz mu? 142. madde Anayasa Mahkemesi'nde yeniden yargılanıyor.

Yıllar yılı yaratma (ve dolaylı yoldan ikiz) 141. madde gibi örgütlenme özgürlüğümüzün karşısına çıkan Mussolini işi hukuk anlayışının simgesi..

Kaç kuşak bu çağdışı maddenin görünür görünmez sansürüyle özgürlüğünden oldu, kaç yıl.

Bilim ve sanatın ilk büyük gereksinimi düşünce özgürlüğüdür. Düşünmeyi yalnız kişinin kendisini ilgilendiren bir olay olarak aldınız mı insanı insanlığundan soyutladınız demektir. Düşüncenin özgürlüğü, ürünlerinin güvence altına alınmasıyla olmaz ve bu da yoktur.

Ürün dergisi sorumlusu Ahmet Taştan'ın 142. maddenin Anayasaya aykırı olduğu yolundaki savını "ciddi" bulunduğunu belirten ilgili mahkeme kararında - bu konuda - şöyle deniyordu:

"Ünlü hukukçu Ribere, herhangi bir düşüncenin oluşabilmesinin kişinin bilgi kaynaklarına serbestçe ulaşabilmesine ve bunlar arasında fikirler edinebilmesine ve seçme yapabilmesine bağlı olduğunu belirtmektedir. Bu da ancak kişiye sağlanabilecek hukuki olanak ve yasal garantilerin bulunabilmesine bağlıdır. İşte böyle bir ortam yaratılmadığı ve bu olanaklar sağlanmadığı takdirde kişinin özgür bir irade ile edindiği fikirler arasında sentez yapmasına ve bunları dileğildiği biçimde açığa çıkarmasına olanak bulunamaz. Böyle bir ortamda kişinin düşünce özgürlüğünden söz edilemez, veya böyle bir özgürlüğün uygulanması gerçekleştirilemez. Bu itibarla Anayasamızın 20. maddesindeki özgürlük, belirttiğimiz gibi, düşünce ve fikirlerin açığa vurulmasını güvence altına alan özgürlüktür."

Burjuva devrim sürecinin ilk aşamalarında saltıkt iktidara karşı verilen kavganın düşünce ürünlerini (Hürriyet Kasidelerini, Hân-i Yağmaları) yasaklayanların da kendilerine göre bir takım savları, gerekçeleri vardı. Hüseyin Rahmi'leri, Hallkarnas Balıkçıları yargılayanların da.

"Bu gerekçeler, düşün ürünlerinin karşısına çıkan yasakçıların bulunduğu tarihsel çöplüğü oluşturuyor şimdi.

"Tek parti" dönemi söz konusu olunca

Kimi yazarların geçmişi değerlendirme ölçütlerine baktıkça şaşırılmak olası değil.

"Selam!

"bu aşamada" haftanın kimi olaylarına değinen yazılardan oluşacak.

Yürütönetiminden kaynaklanan olaylar... Sanattan kaynaklanan olaylar..

Brecht'in "Hitler Faşizminden Hayatı Hakikiyeye Sahneleri" oyunu da bu olayların içindedir. İlyaz Ehrenburg'un Dipten Gelen Dağca adlı büyük romanı da.

Dergiler.. Özellikle düşün ve sanat dergileri.

Sanatçılar.. Özellikle duyurukları sosyalist gerçekçi sanat görüşleri doğrultusunda yeni yeni bileşimlere varan şairlerimiz. O kitaplarını okuyup ta iki söz edemediklerim. "Gizli sansür" odaklarının oyunlarına gelmeyen, şiir geleceğimizin yeni umutlarını, hiç değilse, kişiliklerini simgeleyen dizeleryle beğenimimize sunacağım.

Bundan böyle, bir sendikamız da demokratik kuruluşlardan birinin toplantısına gitmişim izlediklerim, değerlendirdiklerim artık yakınlarımızla söyleşme anlamında kalmayacak. "bu aşamada" söz konusu edilecek demektir.

Öte yandan, güncelle tarihsel arandaki ilişkileri olgu-belge ve koşulların özelliği bağlamları içinde vermeye özen göstereceğim.

İnanıyorum ki söz önemini yitirmedir hiçbir zaman.

Bilimsel sosyalizmi yaşama geçirme adına, barış ve kardeşlik adına savaşım gücünü yitirmeyenlere elinden geldiğince katkıda bulunma amacıyla söz alıyorum sizden.

Ve söz veriyorum.

Bilimsel sosyalizmi yaşama geçirme adına...

Barış ve kardeşlik adına. //

Toplumsal olgular yok onlar için.

Yönetime egemen olan kişilerin var.

Söz konusu "Tek Parti" dönemi midir? Kalıplaşmış yargıların dışına çıkmaya özen gösteriler. Tarihsel maddeci yöntemden geçtik, idealist tarihin anlayışının istediği nesnelikten bile yoksun olduklarından, gizli sansürün daniskası başlıca hünerleri arasındadır.

Susarak, yok sayarak silmeye çalışırlar.

Tarihçilerdir. Sinop sürgününden önceki evresinde Mustafa Suphi'nin ilkedile ilk kez, toplumbilim (ilm-i içtimai) alanındaki çalışmalarını görmezlikten gelen onlardır.

Aydınlık dergisinde, Ziya Gökalp'in Türkçülük anlayışını eleştiren Dr. Şefik Hüsnü'nün adını bir kez olsun anmamışlar, "bu adam da şu görüşleri ileri sürmüştür.." diyecek nesnellikli gösterememişlerdir.

Anı yazarıdır. Sait Faik'ler, Cahit Sıtkı'lar, Orhan Kemal'ler dillerinden düşmez. Ama söz, Sait'in 1944'te "Medari Maişet Motoru" kitabından ötürü 142. maddede uğradığını yazmaya gelince belkeleri anımsama gücünü yitirir.

Araştırmacıdır. Reşat Fuad ve arkadaşlarının çıkardığı Yeni Edebiyat; Behice Boran ve arkadaşlarının çıkardığı Yurt ve Dünya, Adımlar; Rifat

İlgaz - Ömer Faruk Toprak ve arkadaşlarının çıkardığı Yürüyüş; Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'nin çıkardığı Yiğün dergilerinin "esamesi" bile okunmaz yazılarında.

Humanisttirler. Nazım Hikmet'in cezaevinde ömrünü tüketmesi, Sabahattin Ali'nin öldürülmesi, Ruhi Su'nun dinleliğinden koparılması, H.İ. Dinamo'nun, A.Kadir'in, Lütfi Erişçi'nin, Kemal Süller'in sürgünleri; Mehmet Kemal'lerin, Talip Apaydın'ların, Başaran'ların sürgün hayatlarındaki çileleri yıllarca yıllarca yıllarca duyurluklarında birşey yaratmamıştır.

Söz konusu "tek parti" dönemiye, kaygıları, özenleri, yöntemleri de tectir.

Kalıplaşmış yargıların dışına çıkmamak.

Ceyhan Atuf Kansı'nun bir yıldır yeni şiiri yok

Ceyhan Atuf Kansı, 17 Mart 1978'de, elli dokuzunca yaşında öldü. Yaşamının değişik evrelerinde kişiliği, dünya görüşü büyük değişiklikler göstermeyen bir ozandı Ceyhan Atuf. İlk gençliği "Tek Parti" döneminde geçmişti. C.H.P. ve devlet yönetiminde "faşist" öğelerin köprübaş tutmaya çalıştığı yıllardı o yıllar. Ceyhan'un ilk şiirlerini yayımladığı "Halk Evleri Mecmuası" olarak çıkan "Ülkü" dergisinde bile faşist öğretilere yandaş kalemlerin yazıları görülmüştü.

Sevenciliği kendine özgü bir insanlık, ulusculuğu "barış için savaş" ilkesine tera düşme Ceyhan'un "milli edebiyat" akımının savaş çığırıklığına dönüştüğü II. Dünya Savaşı yıllarında çıkan ilk kitabı "Bir Çocuk Bahçesinde" (1941) adını taşıyor. Sevdiği yerden bu bahçede. İhtiliktir. Kanıs, silahsız bir dünya özlemidir.

Şiirinin yapısal özellikleri düzenini buldukça bilgeliği gün yüzüne çıkar Ceyhan'un. Sesi, yüz yılların kaynağından, halkın sesinden, alacağını almış, yeni bileşimlere ulaşmıştır çünkü. Dünya görüşünün şiirinin özünü durumuna getiren ozanlar soyundandır o.

Bana, gitgide kapitalist ilişkilerin egemen olduğu, edebiyat yaşamının değişik sorunlarına kafa tutma simgesi gibi görünen "Yusuçuk" dergisinde (sayı 3, mart 1979) Ceyhan'un bir yazı parçasını okudum. Diyor ki:

"Bilinçli kavga, direnmede en insanca, en işlek silahımız, Şiir bu silahın maddesini bilinçaltıyla yağlar. İç yaşadığımızın derin kökleriyle, kişiliğimizin ve yüreğimizin tarihiyle.

Bilinç, şiire daha güzel, daha kolay işler. Bilincin kişiliğimizin birikimine gereksinimi vardır. Ne biriktirdik? Bir direnmede, bir savaşta neyi harcayabiliriz? Bunu bilinçaltı bilir. Şiir bu birikimi taşır bilince. En işlek silah elimizde değildir. Doğaya, ölüme, bozuk düzene ve emperyalizme karşı; Bilinç!"

Evet, bir yıldır yeni şiirinden yoksun kaldık Ceyhan'un. Ama kırk yıl boyunca yarattıkları bilincimizde yaşayacak.

SEÇİM YASASI ÜZERİNE SORUŞTURMA

İLHAMİ SOYSAL

Meclisteki Partilerarası Komisyonun seçim yasasında yapılacak değişiklikler konusunda anlaşılabildikleri ve anlaşamadıkları noktaları hiç yadırgamadım.

Olabilecek olan buydu. Başkası olsa yadırgatıcı olurdu.

Ne bekliyorduk yani?

Sınıf lûfından ödleri patlayan, binlinçlenmeden, uyanıktan ve gençliğin öcü gibi korkan, bugün var olan saltanatlarının yarın ellerinden gideceği kuşkusunda olan "Nitle partileri" ile onlara payandolik eden "tabanlar" zuhurat partileri elbette ki gençlerin seçme ve seçilme hakkı elde etmesini isteyeceklerdi. Elbette ki yaban ellerdeki vatandaşlarımızın seçimlerde oy kullanmasına olanak tanımayacaklardı. Elbette ki yıllar yılı birer güdülecek haz sürüsü gibi gördükleri seçmenlerinin ayılmasından ve ayrılmasından kuşku duyacaklardı. Elbette ki bu partilerin liderleri, boruları bir süre daha ötsün diye, ön seçimlerden vaz geçmeyecek, hiç değilse bu ön seçim sınırlarının tüm partilerle açık olması yollarını tıhacaklardı.

Olağan bütün bunlar. Yadırgatıcı değil..

Haas seçmen kütükleri şu zaman mı yazılıns bu zaman mı? Şöyle mi yazılıns böyle mi? Oy kullanmada seçmenin parmağı mı boynasın, uratı mı? Yoksa kışına damga mı vurulsun? Sandık başında kafa kağıdı mı geçerli olsun yoksa gene seçmen kartları mı dağıtılsın? Sandık kurulları şöyle mi oluşsun böyle mi..

Böyle konularda, kolaylıkla anlaşılır, sonuçlara ulaşabilirler şimdilerde Meclislerde oy ve söz hakkı olan partilerimiz.

Amia iş seçmen yaşının 18'e, seçme yaşının 21'e inmesine, yurt dışındaki işçilerin ve vatandaşlarımızın da oy kullanmasına, ön seçim denen rezililiğin yok edilmesine veya düzeltilmesine, emekçi yığınlarının çıkarlarının sözcülüğünü yapacak sol partilerin seçimlerde karşılımlarına rakip olarak dikkilmesine geldi mi kuzılca kıyamet kopar. Anlaşamazlar..

Anlaşamayınca da vadediler vülat bir başka bahara, bir başka seçim sorunlarına kalır.

Gerçekte bu anlaşamamak konusu bile bir ağatmadır. Sanki bunların gerçekleşmesini CHP çok istiyor da AP mi karşı çıkıyor. Yoksa CHP gibi AP de bunlar gerçekleşsin istiyor da MSP, MHP, DP ve CGP mi olmaz diyorlar? Bu tabanı ve tabanlar partilerin tümü bir portakalın dilimleri gibidirler. "Beğbiyerde" ler gibi birbirine benzerler. Heaıpları hep küçük heaıplardır, oyunları da küçük oyunlar.

Bunlardan iktidarda hangisi varsa o, hep kendini hiç gitmeyecekmiş sanır. Herşeyi ona göre düzenler, sonra gider, kazdığı kuyuya kendisi düşer. Ama ders olmaz. 1961 Kurucu Meclis döneminde Seçim Yasası hazırlanırken bu görüş kısırlığını CHP'lerde ibrette izlemiştik. 1969 seçimleri öncesinde de AP'lerde gördük. Bu yollar daha önceleri de denenmişti. 1946 seçim düzeni başkaydı, 1950'ninki başka, 1954 ve 57'ninki başka başka.. Oyunlar hep ufak hesaplar üzerine ve biz kazanacağız diye kurulmuştu.

Bu şimdide böyle.

Yok falan şeyde anlaşamıyorlar da, falan şeyde görüş ayrılığı ortaya çıkıyor. Hayır öyle değil de böyle oluyor..

Lûf bunlar hep... Amaç açık. Halk şimdide kadar kandırıldığı gibi, şimdide, bundan böyle de kandırılmak istenecek. Gençler politikaya sokulmayacak, sol safı değil edilecek, yurt dışındakiler avutulacak ve burda ağaların beylerin saltanatı sürecek..

Sorun politik demokratikleşme sorunudur

Seçim yasalarında değişiklikler yapmak üzere Partilerarası Özel Komisyon tarafından hazırlanan yasa teklifi, kamuoyunda yoğun bir biçimde tartışılıyor. YÜRÜYÜŞ, ülkemizde politik demokratikleşme sürecini geriye çevirmeye yönelik ciddi bir girişim niteliğini taşıyan bu yasa tasarısı hakkında, elinizdeki sayıdan itibaren bir soruşturma başlatıyor. Siyaset bilimcilerinin, konuyla ilgili uzmanların, gazeteci ve yazarların konuyla ilgili görüşlerine başvurduğumuz soruşturmanın, bu anti-demokratik girişime karşı ilerici güçlerin ortak sesinin yükselmesine katkıda bulunacağına inanıyoruz.

Yeni hazırlanan seçim yasası tasarısının anti-demokratik niteliği çok çeşitli yönlerden bakılarak ortaya konabilir. Ne var ki temel sorun, seçim yasalarında böyle bir değişiklik yapılarak ülkemizin politik yaşamında hangi koşulların egemen kılınmak istendiğidir. Daha da önemlisi, bugünkü değişikliklerden sonra ortaya çıkacak seçim yasası, Türkiye'de politik yaşamı biçimlendiren diğer yasal düzenlemelerle bir-

likte düşünülmemelidir. Seçim yasasının, Türkiye'de demokratik hak ve özgürlüklere, özellikle politik düğünce ve örgütlenme özgürlüklerine ağır kısıtlamalar getiren diğer yasa hükümleriyile birlikte işlev gördüğü unutulmamalıdır.

Bu açıdan bakıldığında, yeni seçim yasası hazırlığı, Türkiye'de on yıllardır politik yaşamı, geniş kitlelerin, demokratik güçlerin etkinliğine kapalı tutmaya, parlamento dışındaki kitleler demokratik toplumsal muhalefetin parlamento düzeyindeki mücadeleye bütünleşmesini önlemeye yönelik uygulamaların bir devamından ve pekiştirilmesinden ibarettir. Dolayısıyla yeni yasa hazırlığının anti-demokratik niteliğine karşı yükselcek tepkilerin, ülkemizde politik demokratikleşmenin önündeki sınırlamaların kaldırılması mücadelesiyile birleştirilmesi zorunludur.

Türkiye'de seçimleri sınıf mücadelesinin bir alanı olmaktan çıkarak burjuva politikacılarının bir yarışma pisti haline getirmeye yönelik yeni girişimler de demokratik güçlerin, kitlelerin gücü önünde etkisiz kalmaya mahkumdur.

re katılma hakkını elde etmiş olmaktadır. Güdülen amaç demokrasiye ters olduğu kadar yapılması düşünülen değişiklik Anayasaya da aykırı düşmektedir.

Şöyle ki,

a- Anayasanın 56. maddesi tüm siyasi partilerin serbestçe faaliyette bulunmak, bunun için de başta gelen faaliyeti oluşturan seçime katılma hakkını tanımlar. 23 ilde örgütlenmiş partiyi bu haktan yoksun bırakmak Anayasanın sözünü ettiğimiz bu maddesine açıkça aykırıdır.

b- Yapılması düşünülen değişiklik, yurttaşın istediği partiyi oy verme hakkını kısıtladığından Anayasanın genel oy ilkesine de aykırı düşmektedir.

c- Yapılması düşünülen değişiklik, Anayasanın 12. maddesindeki eşitlik ilkesine de aykırıdır.

Seçim yasasında yapılması düşünülen değişikliğin karşınada yer almak demokrasiden yana her kişi ve kuruluş için kaçınılmaz bir görev oluşturur. Bu savaşın elbette verilecektir.

Prof. AYDIN AYBAY

Seçmen yaşının 18'e indirilmesi kanımca hukuksal bir zorunluluktur. Seçim yasalarında siyasal katılımın en önemli aracı olan seçme hakkının genel rişet yaşından daha yüksek bir yaşa bağlanmış olması yanlış bir düzenlemedir. Siyasal olgunluğun her türlü işlemi yapma, kendi yaşamını kendi irade ve kararı ile düzenleme olgunluğundan ancak bir kaç yıl sonra oluşabileceğini kabul etmek için hiç bir ciddi gerekçe yoktur. Bu bakımdan seçmen yaşını da, hukuk düzenimizce genel olgunluk yaşı olarak kabul edilen 18 yaş olarak belirlemek zorunludur.

Yabancı ülkelerde yaşayan ve Türkiye ile ilgili ilişkilerini kesmemiş olan yurttaşlarımızın, ülkenin kaderine etki-

li olan seçim süreci içinde pay sahibi olmaları kadar doğal bir şey olamaz. Buna ülkede kimsenin karşı çıkacağını sanmıyorum. Gözlemlerime göre bu konuda karşılaşılan sorun sözkonusu katılımın tekniğini belirleme sorunudur. Bazı güçlükler de olsa bu sorunun rasyonel bir takım yöntemlerle çözülebileceğine inanıyorum. Bu teknik derhal bulunmalı ve 1 milyon Türk yurttaşını en önemli haklarından biri olan seçme hakkından yoksun bırakan olumsuz durum en kısa sürede ortadan kaldırılmalıdır.

Y. Prof. Dr. CEM ÇAKMAK

Partilerarası komisyonun seçim yasasında öngördüğü değişiklikler çeşitli açılardan eleştirilere konu olacaktır.

1) Seçim yasasında öngörülen değişikliklerden en çok dikkat çeken, bir siyasal partinin seçime katılabilmemesi için, seçim çevrelerinin üçte birinde tam olarak örgütlenmiş olması koşulu. Ancak bir partinin, parlamentoda bir önceki seçimde kendi listesinden seçilmiş bir tek üyesi dahi olsa, o parti bu koşula bağlı olmaksızın seçime katılabilecektir. Seçimlere katılma koşulu ile ilgili bu öneriyile, parlamento dışındaki partilerin meclislere girme anağı son derece sınırlanmıştır. Henüz parlamentoya girememiş partilerin büyük bir bölümü sol ve sosyalist partiler olduğundan, yasadaki bu koşul hem antidemokratiktir, hem de Anayasamızdaki eşitlik ilkesine ters düşmektedir. Kendi solundaki partilerin seçimlere katılmasını güçleştirirken, Türk siyasi hayatını kurulu düzenin partilerine bağlamak demektir.

2) Partilerarası komisyon, seçim öncesinde, TV ve radyoda siyasal partilerin eşit biçimde yararlanacaklarını öngörmüştür. Bununla birlikte, burada da eşitlik ilkesini zedeleyici eğilimler, örneğin, bir önceki seçimde alınan oy oranlarına göre parti temsilcilerinin konuşma süreleri açısından farklılaştırma yapılması gibi eğilimlerin CHP kanadında ileri sürüldüğü görülmektedir. Böylece bir tutumun da, gene kurulu düzenin partilerine açık ayrıcalıklar getireceği kuşkusuzdur.

3) Seçmen yaşının 18'e indirilmesi konusunun öneride yer alması olmasa, bir kötü niyetin sonucu değilse, kuşkusuz büyük bir yanlışlıktır. Hele muhalefete iken, sorunu bir ilke ve demokratiklik sorunu olarak savunan bir partinin şimdide öne sürdüğü gerekçeleri akli, hele ilerici saymanın mümkün olamayacağı açıktır. Türkiye genç bir ülkedir. Halkın büyük çoğunluğunu yaşı yirmiden aşağı olanlar oluşturuyor. Bu gençlere, seçim alanlarında, bu konuda, söz ve güvence verilmiştir. Şimdi sorunun anlamsız gerekçelerle atlatılması büyük bir yanlıdır.

4) Aynı şekilde, yabancı ülkelerdeki yurttaşlarımızın oy kullanabilmelerine ilişkin söz ve vadedilen seçim alanlarında kaldığı anlaşılıyor. Komisyonun hazırladığı öneride bu konuda da çeşitli gerekçeler sayılarak, yurtdışındaki Türklerin oy kullanması engellenmiştir.

Bütün bunlar, Türkiye'de sağın işine gelecek önerilerdir. Kendisini sosyal demokrat ya da demokratik sol diye niteleyen bir partinin bu önerilere açık çıkması anlaşılır bir olgu değildir. Zira bu nitelikte bir parti, ancak kendi solundaki güçlerle işbirliği yaptığı zaman ileriyeye yönelik bir parti olma özelliğini taşır.